

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ФІНАНСОВА ЕКОНОМІКА

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
для студентів спеціальності 051 "Економіка"
освітньої програми "Економіка та економічна політика"
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2023**

УДК 336(072.034)

Ф59

Укладач Т. С. Черкашина

Затверджено на засіданні кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики.

Протокол № 8 від 08.11.2022 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Фінансова економіка [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до практичних завдань для студентів спеціальності 051 "Економіка" освітньої програми "Економіка та економічна політика" першого (бакалаврського) рівня / уклад. Т. С. Черкашина. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. – 80 с.

Подано значний перелік завдань, відповідно до тем робочої програми навчальної дисципліни, і методичні рекомендації до їхнього виконання, що будуть сприяти набуттю майбутніми фахівцями професійних компетентностей для вирішення актуальних фінансово-економічних питань.

Рекомендовано для студентів спеціальності 051 "Економіка" освітньої програми "Економіка та економічна політика" першого (бакалаврського) рівня денної форми навчання.

УДК 336(072.034)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2023

Вступ

Фінансова система обслуговує сферу матеріального виробництва, у якій створюються валовий внутрішній продукт і національний дохід країни, а отже, формуються її можливості щодо надходження грошових коштів до Державного бюджету та їхній подальший розподіл. Відповідно чим стійкішим є фінансовий стан суб'єктів господарювання (підприємств, домогосподарств, індивідів), тим забезпеченішою є держава та її державні інститути і відповідно тим повніше задовольняються потреби членів суспільства. Вирішенню цих завдань сприяє глибоке вивчення та розуміння об'єктивних фінансово-економічних законів, принципів управління фінансами суб'єктів господарювання, національною фінансовою системою та світовими фінансами загалом. Теоретичне осмислення процесів глобалізації, інтернаціоналізації та фінансіалізації світового господарства можливе лише за умови розуміння сутності та сучасних тенденцій розвитку фінансових відносин, вивчення актуальних питань теорії і практики формування фінансової політики підприємства, пізнання закономірностей і логіки функціонування та розвитку системи електронних фінансів. Набуттю таких навичок і сприяє вивчення навчальної дисципліни "Фінансова економіка".

Відповідно до навчального плану вивчення дисципліни "Фінансова економіка" передбачає проведення лекцій і практичних занять. Метою практичних завдань з цієї навчальної дисципліни є: поглиблення, систематизація, конкретизація та закріплення знань, отриманих студентами на лекціях; формування у них умінь системно застосовувати теоретичні знання під час аналізу конкретних соціально-економічних ситуацій, робити наукові узагальнення стосовно оцінювання прояву окремих явищ, які властиві фінансовим відносинам на мікро-, макро- та мегарівні, а головне – застосовувати отримані знання у майбутній професійній діяльності.

Метою методичних рекомендацій до практичних завдань з наведеної навчальної дисципліни є надання студентам допомоги у виконанні різних видів практичних (розрахункових, ситуаційних, аналітичних) завдань і формуванні у майбутніх фахівців системи компетентностей щодо управління фінансами на мікро-, макро- та мегарівні в умовах глобалізації, інтернаціоналізації та фінансіалізації світового господарства.

Подана методична розробка містить приклади типових практичних завдань до кожної теми, необхідні формули для їхнього вирішення задач, а також перелік завдань для самостійного виконання студентами.

Змістовий модуль 1

Управління фінансами суб'єктів господарювання

Тема 1. Фінансова діяльність підприємства: сутність, структура, принципи та форми організації

Завдання 1. Використовуючи показники прибутковості та ефективності використання активів, проаналізуйте стан фінансово-економічної діяльності ДП "Коломийське лісове господарство" (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Основні фінансово-економічні показники ДП "Коломийське лісове господарство"

Показники	На початок року	На кінець року
Активи, тис. грн	8 079	10 233
Оборотні кошти, тис. грн	4 604	6 974
Нематеріальні активи, тис. грн	3 475	3 349
Власний капітал, тис. грн	4 069	4 127
Чистий прибуток, тис. грн	1 921	
Обсяг реалізації продукції (робіт, послуг), тис. грн	10 194	
Інвестиції, тис. грн	10 046	

Методичні рекомендації до виконання завдання 1

1. Розрахуємо показники прибутковості ДП "Коломийське лісове господарство":

$$\text{Коефіцієнт прибутковості активів} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Активи}}. \quad (1.1)$$

$$\text{Коефіцієнт прибутковості активів} = \frac{1921 \text{ тис. грн}}{(8\,079 \text{ тис. грн} + 10\,233 \text{ тис. грн})/2} = 0,104.$$

$$\text{Коефіцієнт прибутковості власного капіталу} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} \quad (1.2)$$

$$\begin{aligned} \text{Коефіцієнт прибутковості власного капіталу} &= \\ &= \frac{1\,921 \text{ тис. грн}}{(4\,069 \text{ тис. грн} + 4\,127 \text{ тис. грн})/2} = 0,234. \end{aligned}$$

$$\text{Коефіцієнт прибутковості інвестицій} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Інвестиції}} \quad (1.3)$$

$$\text{Коефіцієнт прибутковості інвестицій} = \frac{1\,921 \text{ тис. грн}}{10\,046 \text{ тис. грн}} = 0,191.$$

2. Розрахуємо показники ефективності управління активами ДП "Коломийське лісове господарство":

$$\text{Оборотність активів} = \frac{\text{Обсяг реалізації продукції (робіт, послуг)}}{\text{Активи}} \quad (1.4)$$

$$\text{Оборотність активів} = \frac{10\,194 \text{ тис. грн}}{(8\,079 \text{ тис. грн} + 10\,323 \text{ тис. грн})/2} = 0,554.$$

$$\text{Оборотність оборотних коштів} = \frac{\text{Обсяг продукції (робіт, послуг)}}{\text{Оборотні кошти}} \quad (1.5)$$

$$\text{Оборотність оборотних коштів} = \frac{10\,194 \text{ тис. грн}}{(4\,604 \text{ тис. грн} + 6\,974 \text{ тис. грн})/2} = 0,88.$$

$$\text{Оборотність нематеріальних активів} = \frac{\text{Обсяг продукції (робіт, послуг)}}{\text{Нематеріальні активи}} \quad (1.6)$$

$$\text{Оборотність нематеріальних активів} = \frac{10\,194 \text{ тис. грн}}{(3\,475 \text{ тис. грн} + 3\,349 \text{ тис. грн})/2} = 1,49.$$

Завдання 2. Використовуючи показники рентабельності, проаналізуйте стан фінансово-економічної діяльності підприємства (табл. 1.2).

Основні фінансово-економічні показники підприємства

Показники	На початок року	На кінець року
Основні виробничі фонди, тис. грн	3 991	3 535
Власний капітал, тис. грн	4 099	4 016
Собівартість продукції (робіт, послуг), тис. грн	8 859	
Прибуток	681	
Прибуток від операційної діяльності, тис. грн	879	
Операційні витрати, тис. грн	10 333	

Методичні рекомендації до виконання завдання 2

Розрахуємо показники рентабельності:

$$\text{Рентабельність продукції} = \frac{\text{Прибуток}}{\text{Собівартість продукції (робіт, послуг)}} \cdot 100. \quad (1.7)$$

$$\text{Рентабельність продукції} = \frac{681 \text{ тис. грн}}{8\,859 \text{ тис. грн}} \cdot 100 = 7,69.$$

$$\begin{aligned} \text{Рентабельність основних виробничих фондів} &= \\ &= \frac{\text{Прибуток}}{\text{Основні виробничі фонди}} \cdot 100. \end{aligned} \quad (1.8)$$

$$\begin{aligned} \text{Рентабельність основних виробничих фондів} &= \\ &= \frac{681 \text{ тис. грн}}{(3\,991 \text{ тис. грн} + 3\,535 \text{ тис. грн})/2} \cdot 100 = 9,05 \end{aligned}$$

$$\text{Рентабельність власного капіталу} = \frac{\text{Прибуток}}{\text{Власний капітал}} \cdot 100. \quad (1.9)$$

$$\begin{aligned} \text{Рентабельність власного капіталу} &= \\ &= \frac{681 \text{ тис. грн}}{(4\,099 \text{ тис. грн} + 4\,016 \text{ тис. грн})/2} \cdot 100 = 8,39. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Рентабельність операційної діяльності} &= \\ &= \frac{\text{Прибуток від операційної діяльності}}{\text{Операційні витрати}} \cdot 100. \end{aligned} \quad (1.10)$$

$$\text{Рентабельність операційної діяльності} = \frac{879 \text{ тис. грн}}{10\,333 \text{ тис. грн}} \cdot 100 = 8,51.$$

Завдання 3. Фінансово-економічна діяльність ТОВ "Смайл" характеризується такими показниками (тис. грн): валовий прибуток – 10 829, дохід від іншої звичайної діяльності – 580, адміністративні витрати – 7 271, витрати на збут – 841, витрати від іншої звичайної діяльності – 510, податок на прибуток від основної діяльності – 350, податок на прибуток від іншої звичайної діяльності – 75. Розрахуйте фінансовий результат від основної та звичайної діяльності.

Методичні рекомендації до виконання завдання 3

1. Розрахуємо фінансовий результат від основної діяльності:

$$\begin{aligned} \text{Фінансовий результат від основної діяльності} &= \text{Валовий прибуток} - \\ &- \text{Адміністративні витрати} - \text{Витрати на збут}. \end{aligned} \quad (1.11)$$

$$\begin{aligned} \text{Фінансовий результат від основної діяльності} &= 10\,829 \text{ тис. грн} - \\ &- 7\,271 \text{ тис. грн} - 841 = 2\,717 \text{ тис. грн}. \end{aligned}$$

2. Розрахуємо чистий прибуток від основної діяльності:

$$\begin{aligned} \text{Чистий прибуток від основної діяльності} &= \text{Фінансовий результат} \\ &\text{від основної діяльності} - \text{Податок на прибуток} \\ &\text{від основної діяльності} \end{aligned} \quad (1.12)$$

$$\begin{aligned} \text{Чистий прибуток від основної діяльності} &= 2\,717 \text{ тис. грн} - \\ &- 350 \text{ тис. грн} = 2\,367 \text{ тис. грн}. \end{aligned}$$

3. Розрахуємо фінансовий результат від звичайної діяльності:

$$\begin{aligned} \text{Фінансовий результат від звичайної діяльності} &= \text{Чистий прибуток} \\ &\text{від основної діяльності} - \text{Дохід від іншої звичайної діяльності} - \\ &- \text{Витрати від іншої звичайної діяльності} - \text{Податки на прибуток} \\ &\text{від іншої звичайної діяльності}. \end{aligned} \quad (1.13)$$

Фінансовий результат від звичайної діяльності = 1 827 тис. грн –
– 580 тис. грн – 510 тис. грн – 75 тис. грн = 662 тис. грн.

Завдання 4. Складіть баланс ресторану грецької кухні "Еллада", якщо фінансово-економічні показники діяльності даного підприємства є такі: первинна вартість основних засобів – 2 000,2 тис. грн, знос основних засобів – 144,2 тис. грн, інші необоротні активи – 1 006,1 тис. грн, запаси – 1 610,24 тис. грн, поточна дебіторська заборгованість – 1 009,8 тис. грн, гроші та їхні еквіваленти – 1 289,1 тис. грн, інші оборотні активи – 899,01 тис. грн, капітал – 1 119,2 тис. грн, нерозподілений прибуток – 537,3 тис. грн, довгострокові зобов'язання – 746,9 тис. грн, короткострокові кредити банків – 31,31 тис. грн, розрахунки з бюджетом – 321,6 тис. грн, розрахунки з оплати праці – 1 389,6, інші поточні зобов'язання – 509,6 тис. грн.

Методичні рекомендації до виконання завдання 4

Для складання балансу підприємства вхідні дані необхідно розподілити на активи та пасиви (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Баланс ресторану грецької кухні "Еллада"

Активи	Сума, тис. грн	Пасиви	Сума, тис. грн
I. Необоротні активи	3 150,3	I. Власний капітал	2 349,2
Основні засоби	2 144,2	Капітал	1 811,9
первісна вартість	2 000,2	Нерозподілений прибуток	537,3
знос	144	Усього за розділом I	2 349,2
Інші необоротні активи	1 006,1	II. Довгострокові зобов'язання	746,9
Усього за розділом I	3 150,3	III. Поточні зобов'язання	
II. Оборотні активи	3 909,11	Короткострокові кредити банків	31,31
Запаси	1 610,24	Поточна кредитна заборгованість	1 711,2
Поточна дебіторська заборгованість	1 009,8	Розрахунки з бюджетом	321,6
Гроші та їхні еквіваленти	1 289,1	Розрахунки з оплати праці	1 389,6
Усього за розділом II	3 909,11	Інші поточні зобов'язання	509,6
Баланс	7 059,41	Усього за розділом III	3 963,31
		Баланс	7 059,41

Завдання 5. Використовуючи дані табл. 1.4, розрахуйте чистий грошовий потік від операційної діяльності ПП "Савченко та партнери".

Таблиця 1.4

Основні фінансово-економічні показники ПП "Савченко та партнери"

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Чистий операційний прибуток, тис. грн	-337,6	-25,5	110,2
Амортизація, тис. грн	88	67	84
Зміна запасів, тис. грн	0	0,1	0,5
Зміна дебіторської заборгованості, тис. грн	-118,6	-56	159
Зміна кредиторської заборгованості, тис. грн	-203,2	285,3	156,9
Зміна витрат майбутніх періодів, тис. грн	0,2	0	0,1
Зміна забезпечень наступних витрат і платежів, тис. грн	-203,2	285,3	195,1
Зміна доходів майбутніх періодів, тис. грн	0	0	0,1

Завдання 6. Проведіть горизонтальний аналіз структури операційних витрат підприємства та зробіть відповідні висновки (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Структура операційних витрат підприємства

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Матеріальні витрати, тис. грн	7 974	5 178	6 222
Витрати на оплату праці, тис. грн	22 063	13 694	18 096
Відрахування на соціальні заходи, тис. грн	4 566	2 840	3 456
Амортизація, тис. грн	483	493	490
Інші операційні витрати, тис. грн	3 137	2 762	3 894
Разом	38 223	24 967	32 158

Завдання 7. Наведено таблицю (табл. 1.6).

Структура активів підприємства

Показник	2021 р.		2022 р.	
	тис. грн	%	тис. грн	%
Вартість активів, усього				
Необоротні активи				
зокрема				
незавершене будівництво	6 168		5 750	
інші фінансові інвестиції	150		149	
основні засоби	29 470		28 234	
Оборотні активи				
зокрема				
запаси	6 782		6 288	
дебіторська заборгованість	7 090		6 772	
грошові кошти	22		76,2	
витрати майбутніх періодів	10		14	

Проведіть горизонтальний аналіз складу та структуру активів підприємства і зробіть відповідні висновки.

Завдання 8. Наведено таблицю (табл. 1.7).

Структура активів підприємства

Показник	2021 р.		2022 р.	
	тис. грн	%	тис. грн	%
Необоротні активи, всього				
зокрема				
нематеріальні активи	499		470	
незавершене будівництво	9 056		10 218	
основні засоби	117 355,7		99 170	
Відстрочені податкові активи	–		246	

Проведіть горизонтальний аналіз складу та структури необоротних активів підприємства і зробіть відповідні висновки.

Завдання 9. Використовуючи показники ефективності управління необоротними та оборотними активами (суму власних оборотних коштів, поточні фінансові потреби, потенційний дефіцит (або надлишок) коштів), наведеними у табл. 1.8 проаналізуйте потребу підприємства у короткостроковому кредиті.

Таблиця 1.8

Показники ефективності управління активами підприємства

Актив	Сума, тис. грн	Пасив	Сума, тис. грн
Необоротні активи	7 000	Власний капітал	4 000
Оборотні активи		Забезпечення наступних витрат і платежів	2 000
Запаси			
зокрема			
виробничі запаси	800	Довгострокові зобов'язання	4 000
незавершене виробництво	400	Поточні зобов'язання	
готова продукція	1 200	Короткострокові кредити банків	2 000
Дебіторська заборгованість	3 600		
Грошові кошти	400	Кредиторська заборгованість	2 400
Поточні фінансові інвестиції	400		
Інші оборотні активи	600		
Баланс	14 400	Баланс	14 400

Завдання 10. Складіть баланс ресторану японської кухні "Окінава", якщо фінансово-економічні показники діяльності наведеного підприємства є такі: залишки грошових коштів у касі – 10 тис. грн; ринкові цінні папери – 15 тис. грн; кредиторська заборгованість – 70 тис. грн; короткострокові кредити банку – 30 тис. грн; дебіторська заборгованість – 65 тис. грн; виробничі запаси – 118 тис. грн; будівлі та споруди – 250 тис. грн; інші короткострокові зобов'язання – 24 тис. грн; нематеріальні активи – 20 тис. грн; резервний фонд – 120 тис. грн; додатковий вкладений капітал – 130 тис. грн; інші основні засоби – 50 тис. грн; нерозподілений прибуток – 30 тис. грн; статутний капітал – 270 тис. грн; залишки грошових коштів на поточному рахунку підприємства – 15 тис. грн; інший додатковий капітал – 25 тис. грн; інші оборотні активи – 40 тис. грн;

готова продукція на складі – 105 тис. грн; незавершене виробництво – 70 тис. грн; довгострокові кредити банку – 59 тис. грн. Зробіть відповідні висновки.

Тема 2. Фінансовий аналіз підприємства

Завдання 1. Фінансово-економічна діяльність ТОВ "Хмельницький цукровий комбінат" характеризується показниками, наведеними у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Структура активів ТОВ "Хмельницький цукровий комбінат"

Показники	На початок року	На кінець року
Активи, тис. грн	4 223 091	6 141 903
Оборотні активи, тис. грн	2 813 948	4 256 586
Первісна вартість основних засобів, тис. грн	2 118 701	2 524 853
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн	921 056	1 197 879
Знос основних засобів, тис. грн	1 197 645	1 326 974
Первісна вартість нематеріальних активів, тис. грн	15 241	16 767
Залишкова вартість нематеріальних активів, тис. грн	839	1 394
Незавершене виробництво, тис. грн	1 118 765	1 549 420
Витрати майбутніх періодів, тис. грн	1 445	3 604
Довгострокові фінансові інвестиції, тис. грн	263 184	363 980

Проаналізуйте майновий стан підприємства.

Методичні рекомендації до виконання завдання 1

Розрахуємо показники, які характеризують майновий стан підприємства:

$$\text{Коефіцієнт реальної вартості майна} = \frac{\text{Залишкова вартість основних засобів} + \text{Незавершене виробництво}}{\text{Активи}} \cdot (2.1)$$

$$\begin{aligned} & \text{Коефіцієнт реальної вартості майна} = \\ & = \frac{(921056 + 1197879)/2 + (1118765 + 1549420)/2}{(4223091 + 6141903)/2} = 0,46. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} & \text{Коефіцієнт зносу основних засобів} = \\ & = \frac{\text{Знос основних засобів}}{\text{Первісна вартість основних засобів}}. \end{aligned} \quad (2.2)$$

$$\text{Коефіцієнт зносу основних засобів} = \frac{(1197645 + 1326974)/2}{(2118701 + 2524853)/2} = 0,54.$$

$$\begin{aligned} & \text{Питома вага основних засобів в активах} = \\ & = \frac{\text{Залишкова вартість основних засобів}}{\text{Активи}}. \end{aligned} \quad (2.3)$$

$$\text{Питома вага основних засобів в активах} = \frac{(921056 + 1197879)/2}{(4223091 + 6141903)/2} = 0,2.$$

$$\begin{aligned} & \text{Питома вага} \\ & \text{довгострокових фінансових інвестицій} = \\ & \text{в активах} \\ & = \frac{\text{Довгострокові фінансові інвестиції}}{\text{Активи}}. \end{aligned} \quad (2.4)$$

$$\begin{aligned} & \text{Питома вага} \\ & \text{довгострокових фінансових інвестицій} = \\ & \text{в активах} \\ & = \frac{(263184 + 363980)/2}{(4223091 + 6141903)/2} = 0,04. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} & \text{Питома вага оборотних виробничих фондів у обігових коштах} = \\ & \text{Виробничі} + \text{Незавершене} + \text{Витрати} \\ & \text{запаси} + \text{виробництво} + \text{майбутніх періодів} \\ & = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Оборотні активи}}. \end{aligned} \quad (2.5)$$

$$\begin{aligned} & \text{Питома вага} \\ & \text{оборотних виробничих фондів} = \\ & \text{у обігових коштах} \\ & = \frac{(365529 + 5526669)/2 + (1118765 + 1549420)/2 + (1445 + 3604)/2}{(2813948 + 4256586)/2} = 0,51. \end{aligned}$$

Завдання 2. Фінансово-економічна діяльність ТОВ "Троянда" характеризується показниками, наведеними у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Основні фінансово-економічні показники ТОВ "Троянда"

Показники	На початок року	На кінець року
Чистий дохід, тис. грн	7 581,7	4 395,8
Собівартість товарів (послуг, робіт)	5 586,3	3 613,5
Власний капітал, тис. грн	366,1	464,1
Капітал, тис. грн	4 685,7	7 853,9
Дебіторська заборгованість за товари (послуги, роботи), тис. грн	174,5	118,8
Кредиторська заборгованість, тис. грн	2 772,2	2 024,9
Основні засоби, тис. грн	6 461,8	7 051,1
Матеріальні запаси, тис. грн	769,5	467,1

Проаналізуйте стан ділової активності ТОВ "Троянда".

Методичні рекомендації до виконання завдання 2

Розрахуємо показники ділової активності підприємства:

$$\text{Коефіцієнт оборотності власного капіталу} = \frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Власний капітал}} \cdot \quad (2.6)$$

$$\begin{aligned} \text{Коефіцієнт оборотності власного капіталу} &= \\ &= \frac{(7\,581,7 \text{ тис. грн} + 4\,395,8 \text{ тис. грн})/2}{(366,1 \text{ тис. грн} + 464,1 \text{ тис. грн})/2} = 14,43. \end{aligned}$$

$$\text{Коефіцієнт оборотності вкладеного капіталу} = \frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Капітал}} \cdot \quad (2.7)$$

$$\begin{aligned} \text{Коефіцієнт оборотності вкладеного капіталу} &= \\ &= \frac{(7\,581,7 \text{ тис. грн} + 4\,395,8 \text{ тис. грн})/2}{(4\,685,7 \text{ тис. грн} + 7\,853,9 \text{ тис. грн})/2} = 0,96. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} & \text{Коефіцієнт оборотності} \\ & \text{дебіторської заборгованості} = \\ & \quad \text{Чистий} \\ & \quad \text{дохід} \\ & = \frac{\text{Дебіторська заборгованість}}{\text{Чистий дохід}} \end{aligned} \quad (2.8)$$

$$\begin{aligned} & \text{Коефіцієнт оборотності} \\ & \text{дебіторської заборгованості} = \\ & = \frac{(7\,581,7 \text{ тис. грн} + 4\,395,8 \text{ тис. грн})/2}{(174,5 + 118,8)/2} = 40,83. \end{aligned}$$

$$\text{Коефіцієнт оборотності основних засобів} = \frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Основні засоби}} \quad (2.9)$$

$$\begin{aligned} & \text{Коефіцієнт оборотності основних засобів} = \\ & = \frac{(7\,581,7 \text{ тис. грн} + 4\,395,8 \text{ тис. грн})/2}{(6\,461,8 \text{ тис. грн} + 7\,051,1 \text{ тис. грн})/2} = 0,89. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} & \text{Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості} = \\ & = \frac{\text{Собівартість}}{\text{Кредиторська заборгованість}} \end{aligned} \quad (2.10)$$

$$\begin{aligned} & \text{Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості} = \\ & = \frac{(5\,586,3 \text{ тис. грн} + 3\,613,5 \text{ тис. грн})/2}{(2\,772,2 \text{ тис. грн} + 2\,024,9 \text{ тис. грн})/2} = 1,92. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} & \text{Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів} = \\ & = \frac{\text{Собівартість}}{\text{Матеріальні запаси}} \end{aligned} \quad (2.11)$$

$$\begin{aligned} & \text{Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів} = \\ & = \frac{(5\,586,3 \text{ тис. грн} + 3\,613,5 \text{ тис. грн})/2}{(769,5 + 467,5)/2} = 7,44. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Середній строк обороту дебіторської заборгованості} &= \\ &= \frac{360 \cdot \text{Дебіторська заборгованість}}{\text{Чистий дохід}}. \end{aligned} \quad (2.12)$$

$$\begin{aligned} \text{Середній строк обороту дебіторської заборгованості} &= \\ &= \frac{360 \cdot (174,5 \text{ тис. грн} + 18,8 \text{ тис. грн})/2}{(7\,581,7 \text{ тис. грн} + 4\,395,8 \text{ тис. грн})/2}. \end{aligned}$$

Завдання 3. Фінансово-економічна діяльність ТОВ "Олійно-жировий комбінат "Юна" характеризується показниками, наведеними у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Фінансові показники ТОВ "Олійно-жировий комбінат "Юна"

Показник	На початок року	На кінець року
Гроші та їхні еквіваленти, тис. грн	135	2 578
Поточні фінансові інвестиції, тис. грн	68 440	69 192
Поточні зобов'язання та забезпечення, тис. грн	378 109	568 361
Оборотні активи, тис. грн	450 303	450 309
Запаси, тис. грн	21 118,5	27 169,01
Поточна дебіторська заборгованість, тис. грн	7 099	9 678
Довгострокові зобов'язання та забезпечення, тис. грн	197 520	196 210
Поточні зобов'язання та забезпечення, тис. грн	72	121
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу за групами вибуття, тис. грн	0	0

Проаналізуйте фінансовий стан наведеного підприємства, використовуючи показники ліквідності та платоспроможності.

Методичні рекомендації до виконання завдання 3

Розрахуємо коефіцієнти ліквідності та платоспроможності:

$$K_{\text{ал}} = \frac{\text{Поточні фінансові інвестиції} + \text{Гроші та їхні еквіваленти}}{\text{Поточні зобов'язання та забезпечення}}, \quad (2.13)$$

де $K_{\text{ал}}$ – коефіцієнт абсолютної ліквідності.

$$K_{ал} = \frac{(68\,440 \text{ тис. грн} + 135 \text{ тис. грн} + 69\,192 \text{ тис. грн} + 2\,578 \text{ тис. грн})/2}{(378\,109 \text{ тис. грн} + 568\,361 \text{ тис. грн})/2} = 0,15.$$

$$K_{шл} = \frac{\text{Поточні фінансові} + \text{Гроші та їхні еквіваленти} + \text{Поточна дебіторська заборгованість}}{\text{Поточні зобов'язання та забезпечення}}, \quad (2.14)$$

де $K_{шл}$ – коефіцієнт швидкої ліквідності.

$$K_{шл} = \frac{\left(68\,440 \text{ тис. грн} + 135 \text{ тис. грн} + 7\,099 \text{ тис. грн} + 69\,192 \text{ тис. грн} + 2\,578 \text{ тис. грн} + 9\,678 \text{ тис. грн} \right)/2}{(378\,109 \text{ тис. грн} + 5\,683\,61 \text{ тис. грн})/2} = 0,17.$$

$$K_{зл} = \frac{\text{Запаси}}{\text{Оборотні активи}}, \quad (2.15)$$

де $K_{зл}$ – коефіцієнт загальної ліквідності.

$$K_{зл} = \frac{(450\,303 \text{ тис. грн} + 450\,309 \text{ тис. грн})/2}{(378\,109 \text{ тис. грн} + 568\,301 \text{ тис. грн})/2} = 0,05.$$

$$K_{кл} = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Залучений капітал}}, \quad (2.16)$$

де $K_{кл}$ – коефіцієнт критичної ліквідності.

$$K_{кл} = \frac{(450\,303 \text{ тис. грн} + 450\,309 \text{ тис. грн})/2}{\left(197\,520 \text{ тис. грн} + 72 \text{ тис. грн} + 0 \text{ тис. грн} + 196\,210 \text{ тис. грн} + 121 \text{ тис. грн} + 0 \text{ тис. грн} \right)/2} = 2,29.$$

$$K_{п} = \frac{\text{Гроші та їхні еквіваленти}}{\text{Поточні зобов'язання та забезпечення}}, \quad (2.17)$$

де $K_{п}$ – коефіцієнт платоспроможності.

$$K_{п} = \frac{(135 \text{ тис. грн} + 2\,578 \text{ тис. грн})/2}{(378\,109 \text{ тис. грн} + 568\,361 \text{ тис. грн})/2} = 0,003.$$

Завдання 4. Фінансово-економічна діяльність ТОВ "Аріана" характеризується показниками, наведеними у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Структура пасивів ТОВ "Аріана"

Показник	На початок року	На кінець року
Власний капітал, тис. грн	261 010	770 080
Довгострокові зобов'язання, тис. грн	190 011	198 216
Поточні зобов'язання та забезпечення, тис. грн	375 212	511 624
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, тис. грн	0,2	0,3
Гроші та їхні еквіваленти, тис. грн	130,2	415,09
Валюта балансу, тис. грн	836 639	845 020

Проаналізуйте фінансовий стан наведеного підприємства, використовуючи показники фінансової стійкості.

Методичні рекомендації до виконання завдання 4

1. Розрахуємо коефіцієнти фінансової стійкості:

$$K_{\text{фа}} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу}}, \quad (2.18)$$

де $K_{\text{фа}}$ – коефіцієнт фінансової автономії.

$$K_{\text{фа}} = \frac{(261010 \text{ тис. грн} + 770080 \text{ тис. грн})/2}{(836639 \text{ тис. грн} + 845020 \text{ тис. грн})/2} = 0,2.$$

$$K_{\text{кзк}} = \frac{\text{Залучений капітал}}{\text{Валюта балансу}}, \quad (2.19)$$

де $K_{\text{кзк}}$ – коефіцієнт концентрації залученого капіталу.

$$K_{\text{кзк}} = \frac{\left(190011 \text{ тис. грн} + 375212 \text{ тис. грн} + 0,2 \text{ тис. грн} + 198216 \text{ тис. грн} + 511624 \text{ тис. грн} + 0,3 \text{ тис. грн}\right)/2}{(836639 \text{ тис. грн} + 845020 \text{ тис. грн})/2} = 0,76.$$

$$K_{\text{фр}} = \frac{\text{Залучений капітал}}{\text{Власний капітал}}, \quad (2.20)$$

де $K_{\text{фр}}$ – коефіцієнт фінансового ризику.

$$\frac{\left(\begin{array}{l} 190\,011 \text{ тис. грн} + 375\,212 \text{ тис. грн} + 0 \text{ тис. грн} + \\ + 198\,216 \text{ тис. грн} + 511\,624 \text{ тис. грн} + 0 \text{ тис. грн} \end{array} \right) / 2}{(261\,010 \text{ тис. грн} + 77\,080 \text{ тис. грн}) / 2} = 3,77.$$

$$K_{\text{фс}} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Залучений капітал}}, \quad (2.21)$$

де $K_{\text{фс}}$ – фінансової стабільності.

$$K_{\text{фс}} = \frac{(261\,010 \text{ тис. грн} + 77\,080 \text{ тис. грн}) / 2}{\left(\begin{array}{l} 190\,011 \text{ тис. грн} + 375\,212 \text{ тис. грн} + 0 \text{ тис. грн} + \\ + 198\,216 \text{ тис. грн} + 511\,624 \text{ тис. грн} + 0 \text{ тис. грн} \end{array} \right) / 2} = 0,27.$$

$$K_{\text{МВК}} = \frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Власний капітал}}, \quad (2.22)$$

де $K_{\text{МВК}}$ – маневреності власного капіталу.

$$K_{\text{МВК}} = \frac{\left(\begin{array}{l} (261\,010 \text{ тис. грн} - 375\,202 \text{ тис. грн}) + \\ + (77\,080 \text{ тис. грн} - 390\,202 \text{ тис. грн}) \end{array} \right) / 2}{(261\,010 \text{ тис. грн} + 77\,080 \text{ тис. грн}) / 2} = -1,26.$$

$$K_{\text{МВOK}} = \frac{\text{Гроші та їхні еквіваленти}}{\text{Власні оборотні кошти}}, \quad (2.23)$$

де $K_{\text{МВOK}}$ – маневреності власних оборотних коштів.

$$K_{\text{МВOK}} = \frac{(130,2 \text{ тис. грн} + 415,06 \text{ тис. грн}) / 2}{\left(\begin{array}{l} (261\,010 \text{ тис. грн} - 375\,202 \text{ тис. грн}) + \\ + (77\,080 \text{ тис. грн} - 390\,201 \text{ тис. грн}) \end{array} \right) / 2} = 0,01.$$

Завдання 5. На початку року структура пасивів ТОВ "Мереф'янська овочева фабрика" була такою (тис. грн): довгострокові зобов'язання та забезпечення – 197 520, власний капітал – 2 161 010, дебіторська заборгованість з бюджетом – 489, дебіторська заборгованість з оплати

праці – 997, дебіторська заборгованість зі страхування – 84,9, короткострокові кредити банків – 97 629, векселі видані – 671, поточні забезпечення – 272 281. На кінець року структура пасивів вибраного підприємства має вигляд (тис. грн): довгострокові зобов'язання та забезпечення – 196 210, власний капітал – 77 080, дебіторська заборгованість з бюджетом – 997, дебіторська заборгованість з оплати праці – 433, дебіторська заборгованість зі страхування – 89,6, короткострокові кредити банків – 102 522, векселі видані – 672, поточні забезпечення – 350 118. Проведіть групування зобов'язань ТОВ "Мерэф'янська овочева фабрика" за терміновістю їхньої сплати.

Методичні рекомендації до виконання завдання 5

Для виконання цього завдання необхідно розподілити зобов'язання підприємства на групи залежно від терміновості їхньої сплати (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Структура пасивів ТОВ "Мерэф'янська овочева фабрика"

Вид зобов'язання	На початок року	На кінець року
Найбільш термінові зобов'язання (П1), тис. грн	815	1 430
дебіторська заборгованість з бюджетом	489	997
дебіторська заборгованість з оплати праці	326	433
Короткострокові зобов'язання (П2), тис. грн	369 581	453 312
короткострокові кредити банків	97 629	102 522
векселі видані	671	672
поточні зобов'язання	271 281	350 118
Довготермінові пасиви (П3), тис. грн	197 520	196 210
довгострокові зобов'язання і забезпечення	197 520	196 210
Постійні пасиви (П4), тис. грн	261 010	77 080
власний капітал	261 010	77 080
поточні забезпечення	0	0
Баланс, тис. грн	828 926	728 032

Завдання 6. Проведіть групування оборотних активів ПрАТ "Ужгородський молочний комбінат" за рівнем їхньої ліквідності: поточні фінансові інвестиції – 65 440 тис. грн, гроші та їхні еквіваленти – 130 тис. грн,

запаси – 32 333 тис. грн, векселі одержані – 0 тис. грн, витрати майбутніх періодів – 781,06 тис. грн, інші оборотні активи – 77,12 тис. грн, необоротні активи – 595 082 тис. грн, дебіторська заборгованість за товари (послуги, роботи) – 8 098 тис. грн, дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом – 804,09 тис. грн.

Завдання 7. Проведіть горизонтальний аналіз майнового стану підприємства на основі даних, наведених у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Структура активів підприємства

Показники	На початок року	На кінець року
Активи, грн	4 501 212	4 611 194
Первісна вартість основних засобів, грн	2 332 401	2 401 172
Залишкова вартість основних засобів, грн	1 101 964	1 121 806
Оборотні активи, грн	2 916 107	2 962 119
Незавершене виробництво, грн	984 011	902 178
Витрати майбутніх періодів, грн	849 016	916 127
Довгострокові фінансові інвестиції, грн	321 114	396 516

Завдання 8. Проаналізуйте фінансовий стан готельного комплексу "Delfin", використовуючи показники фінансової стійкості, наведені у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Структура балансу готельного комплексу "Delfin"

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Власний капітал, млн грн	562,01	590,04	602,04
Залучений капітал, млн грн	82,14	75,06	70,91
Активи, млн грн	965,23	960,78	979,16

Завдання 9. Проаналізуйте стан ділової активності ТОВ "Куп'янський цегельний завод", використовуючи дані, наведені у табл. 2.8.

Структура балансу ТОВ "Куп'янський цегельний завод"

Показник	На початок року	На кінець року
Активи, млн грн	231,04	289,62
Оборотні активи, млн грн	79,11	82,43
Нематеріальні активи, млн грн	172,01	176,29
Дебіторська заборгованість, млн грн	12,9	10,06
Власний капітал, млн грн	174,08	179,06
Виручка, млн грн	489,68	494,06
Чистий дохід, млн грн	529,06	532,01

Завдання 10. Проаналізуйте фінансовий стан швейного підприємства "Юна", використовуючи показники ліквідності, наведені у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Фінансові показники швейного підприємства "Юна"

Показник	2021 р.	2022 р.
Оборотні активи, млн грн	1 545,01	1 600,04
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, млн грн	712,04	715,29
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, млн грн	80,01	82,04
за виданими авансами, млн грн	41,04	42,99
Інша поточна дебіторська заборгованість, млн грн	0	2,04
Грошові кошти та їхні еквіваленти в національній валюті, млн грн	550,04	489,05
Грошові кошти та їхні еквіваленти в іноземній валюті, млн грн	69,32	74,06
Інші оборотні активи, млн грн	2,50	2,40
Поточні зобов'язання, млн грн	0,50	0,80

Завдання 11. Проаналізуйте стан ліквідності фармацевтичного підприємства "Фарма-М" у 2021 – 2022 рр., використовуючи дані, наведені у табл. 2.10.

Структура балансу фармацевтичного підприємства "Фарма-М"

Актив	2021 р.	2022 р.	Пасив	2021 р.	2022 р.
Абсолютно ліквідні активи (А1), млн грн	150,00	159,02	Найбільш термінові зобов'язання (П1), млн грн	45,60	52,24
Активи, що швидко реалізуються (А2), млн грн	94,00	105,06	Короткотермінові пасиви (П2), млн грн	59,06	58,06
Активи, що повільно реалізуються (А3), млн грн	34,70	37,21	Довготермінові пасиви (П3), млн грн	34,00	35,90
Активи, що важко реалізуються (А4), млн грн	2 422	2 509	Постійні пасиви (П4), млн грн	2 562,04	2 664,09
Баланс	2 700,7	2 810,29	Баланс	2 700,70	2 810,29

Тема 3. Фінансове планування та прогнозування на підприємстві

Завдання 1. Наведено таблицю (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Структура балансу підприємств-конкурентів харчової промисловості

Показник	Підприємство		
	ПП "Макс+"	ПП "Ярина"	ПП "Агроторг"
Активи, тис. євро	1 000	1 000	1 000
Власний капітал, тис. євро	1 000	800	500
Залучений капітал, тис. євро	–	200	500
Валовий прибуток, тис. євро	200	200	200
Відсоткова ставка (по кредитах), %	10	10	10
Ставка податку на прибуток, %	30	30	30

Розрахуйте коефіцієнт фінансової рентабельності та ефект фінансового левериджу для кожного підприємства.

Методичні рекомендації до виконання завдання 1

1. Розрахуємо коефіцієнт фінансової рентабельності за формулою:

$$r_f = \frac{P_n \cdot 100}{C_e}, \quad (3.1)$$

де r_f – коефіцієнт фінансової рентабельності;

P_n – чистий прибуток;

C_e – власний капітал.

Розрахуємо величину чистого прибутку підприємства за формулою:

$$P_n = P_g - (C_b \cdot i) - (P_g \cdot t), \quad (3.2)$$

де P_g – валовий прибуток;

C_e – залучений капітал;

t – ставка податку на прибуток.

$P_{\text{ПП "Макс+"}} = 200 \text{ тис. євро} - (200 \text{ тис. євро} \cdot 0,3) = 140 \text{ тис. євро.}$

$P_{\text{ПП "Ярина"}} = 200 \text{ тис. євро} - (200 \text{ тис. євро} \cdot 0,1) - (200 \text{ тис. євро} \cdot 0,3) =$
 $= 120 \text{ тис. євро.}$

$P_{\text{ПП "Агроторг"}} = 200 \text{ тис. євро} - (500 \text{ тис. євро} \cdot 0,1) - (200 \text{ тис. євро} \cdot 0,3) =$
 $= 90 \text{ тис. євро.}$

$$r_{\text{Макс+}} = \frac{140 \text{ тис. євро} \cdot 100}{1 \text{ млн євро}} = 14.$$

$$r_{\text{Ярина}} = \frac{120 \text{ тис. євро} \cdot 100}{1 \text{ млн євро}} = 12.$$

$$r_{\text{Агроторг}} = \frac{90 \text{ тис. євро} \cdot 100}{1 \text{ млн євро}} = 9.$$

2. Розрахуємо ефект фінансового левериджу за формулою:

$$FLE = (1 - t) \cdot (p - i) \cdot C_e / C_b, \quad (3.3)$$

де FLE – ефект фінансового левериджу;

p – коефіцієнт валової рентабельності (відношення валового прибутку до вартості активів підприємства);

i – відсоткова ставка (по кредитах).

$$FLE_{\text{Ярина}} = (1 - 0,3) \cdot (20 - 10) \cdot 800 \text{ тис. грн} / 200 \text{ тис. грн} = 28.$$

$$FLE_{\text{Арготорг}} = (1 - 0,3) \cdot (20 - 10) \cdot 500 \text{ тис. грн} / 500 \text{ тис. грн} = 7.$$

Як бачимо, чим вищою є питома вага залученого капіталу, тим вищою є прибутковість власного капіталу підприємства. Щодо приватного підприємства "Макс+", то розрахувати ефект фінансового левіриджа неможливо, оскільки в структурі активів даного підприємства залучений капітал відсутній.

Завдання 2. Визначте тривалість операційного, виробничого та фінансового циклу кондитерської фабрики "Солодкий світ", використовуючи такі дані: тривалість обігу запасів сировини, матеріалів становить 28 днів, тривалість обігу незавершеного виробництва – 10 днів, тривалість обігу запасів готової продукції – 24 дні, тривалість обігу дебіторської заборгованості – 25 днів, тривалість обігу грошових активів – 3 дні, тривалість обігу кредиторської заборгованості – 18 днів. Покажіть взаємозв'язок між виробничим і фінансовим циклом.

Методичні рекомендації до виконання завдання 2

1. Розрахуємо тривалість операційного циклу за формулою:

$$T_{oc} = t_{ms} + t_{np} + t_{fps} + t_r + t_{fa}, \quad (3.4)$$

де T_{oc} – тривалість операційного циклу;

t_{ms} – тривалість обігу запасів сировини, матеріалів;

t_{np} – тривалість обігу незавершеного виробництва;

t_{fps} – тривалість обігу запасів готової продукції;

t_r – тривалість обігу дебіторської заборгованості;

t_{fa} – тривалість обігу грошових активів.

$$T_{oc} = 28 \text{ днів} + 10 \text{ днів} + 24 \text{ дні} + 25 \text{ днів} + 3 \text{ дні} = 90 \text{ днів}.$$

2. Розрахуємо тривалість виробничого циклу за формулою:

$$T_{pc} = t_{ms} + t_{np} + t_{fps}. \quad (3.5)$$

$$T_{pc} = 28 \text{ днів} + 10 \text{ днів} + 24 \text{ дні} = 62 \text{ дні}.$$

3. Розрахуємо тривалість фінансового циклу за формулою:

$$T_{fc} = T_{pc} + t_r + t_c, \quad (3.6)$$

де T_{fc} – тривалість фінансового циклу;

t_c – тривалість обігу кредиторської заборгованості.

$$T_{fc} = 62 \text{ дні} + 25 \text{ днів} + 18 \text{ днів} = 105 \text{ днів.}$$

4. Розкриємо взаємозв'язок між виробничим та фінансовим циклом (рис. 3.1):

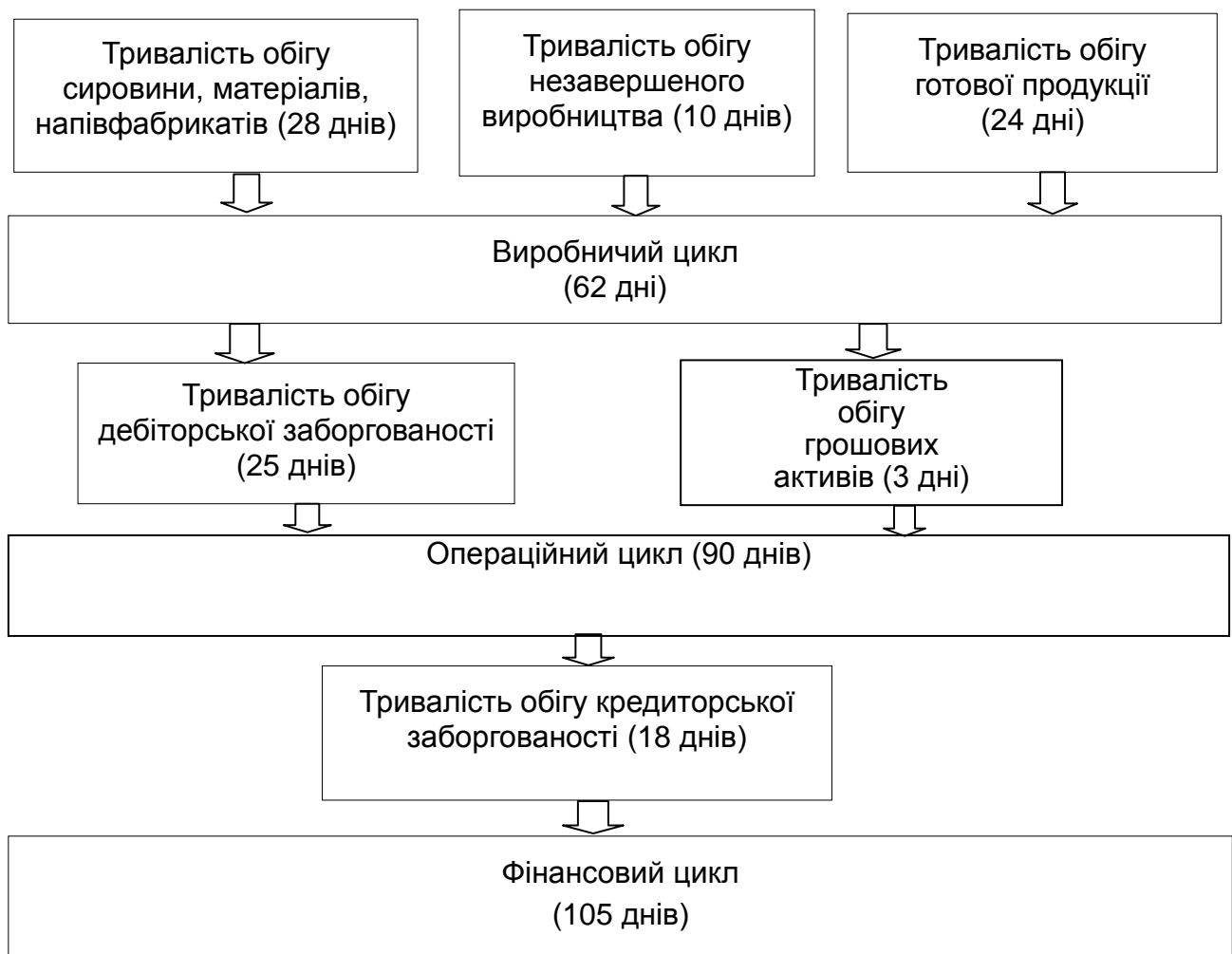

Рис. 3.1. **Схема взаємозв'язку між виробничим і фінансовим циклом кондитерської фабрики "Солодкий світ"**

Завдання 3. Фінансово-економічна діяльність книгарні "Веселка" характеризується такими показниками: виручка від реалізації дорівнює

2,4 млн євро, ставка податку на прибуток – 20 %, рентабельність продажів – 15 %. Розрахуйте: а) коефіцієнт покриття, якщо книгарня має сплачувати відсотки за користування позикою у сумі 90 тис. євро; б) коефіцієнт рентабельності активів, якщо рентабельність власного капіталу дорівнює 13 %, а питома вага залучених коштів у пасивах становить 50 %.

Методичні рекомендації до виконання завдання 3

1. Розрахуємо коефіцієнт покриття.

Розрахуємо рентабельність продажів:

$$K_{\text{рп}} = \frac{\text{Прибуток від продажів}}{\text{Виручка від продажів}}. \quad (3.7)$$

Звідси: Прибуток від продажів = $K_{\text{рп}} \cdot \text{Виручка від продажів}$.

Прибуток від продажів = $0,15 \cdot 2,4 \text{ млн. євро} = 360 \text{ тис. євро}$.

Розрахуємо коефіцієнт покриття відсотків за користування позикою:

$$K_{\text{пкв}} = \frac{\text{Прибуток від продажів}}{\text{Сума відсотків за користування позикою}}, \quad (3.8)$$

де $K_{\text{пкв}}$ – коефіцієнт покриття відсотків за користування позикою.

$$K_{\text{пкв}} = \frac{360 \text{ тис. євро}}{90 \text{ тис. євро}} = 4.$$

2. Розрахуємо коефіцієнт рентабельності активів.

Розрахуємо величину чистого прибутку книгарні "Веселка":

$$NP = (EBIT - D \cdot r_d) \cdot (1 - t), \quad (3.9)$$

де NP – чистий прибуток;

t – ставка податку на прибуток.

$$NP = (360 \text{ тис. євро} - 90 \text{ тис. євро}) \cdot (1 - 0,2) = 216 \text{ тис. євро}.$$

Розрахуємо показник власного (акціонерного) капіталу:

$$ROA = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Активи}}, \quad (3.10)$$

де ROA – коефіцієнт рентабельності активів.

$$ROA = \frac{216 \text{ тис. євро}}{900 \text{ тис. євро}} = 0,24.$$

Завдання 4. Складіть фінансовий план швейної фабрики "Мілена" на 2023 р., якщо у 2022 р. основні показники діяльності підприємства є такі: прибуток від реалізації продукції становить 12 000 тис. євро, прибуток від іншої операційної діяльності – 320 тис. євро, дохід від іншої звичайної діяльності – 4 500 тис. євро, орендна плата за користування виробничим приміщенням – 150 тис. євро, платежі до бюджетів різних рівнів – 2 400 тис. євро, відрахування до резервного фонду – 410 тис. євро, відрахування до фонду розвитку персоналу – 202 тис. євро, відрахування до фонду соціального розвитку персоналу – 108 тис. євро, відрахування до фонду матеріального стимулювання персоналу – 159 тис. євро, інші витрати та відрахування – 1 000 тис. євро, дивіденди – 154 тис. євро, відсотки за користування кредитом – 200 тис. євро. Результати подайте у вигляді таблиці.

Завдання 5. Складіть платіжний календар кондитерської фабрики "Слобожанка" на січень 2023 р., якщо у грудні 2022 р. основні показники діяльності підприємства є такі: заробітна плата дорівнює 4 600 тис. дол. США, платежі до бюджету – 1 700 тис. дол. США, оплата рахунку за товарно-матеріальні цінності – 9 000 тис. дол. США, інші видатки – 400 тис. дол. США, дохід від реалізації продукції – 7 500 тис. дол. США, прибуток від іншої операційної діяльності – 509 тис. дол. США, дохід від неопераційних курсових різниць – 24 тис. дол. США, прострочена дебіторська заборгованість – 150 тис. дол. США, аванси – 250 тис. дол. США, орендні платежі – 10 тис. дол. США, інші надходження – 200 тис. дол. США, залишок грошових коштів – 50 тис. дол. США, запланований товарний кредит – 200 тис. дол. США. Результати подайте у вигляді таблиці.

Тема 4. Антикризове фінансове управління підприємством

Завдання 1. Використовуючи модель Альтмана, визначте імовірність банкрутства ТОВ "Подільський м'ясокомбінат", якщо активи дорівнюють 7 894,2 тис. грн, оборотні активи – 4 810,06 тис. грн, нерозподілений прибуток – 2 139,4 тис. грн, операційний прибуток – 106,9 тис. грн, власний капітал – 1 878,14 тис. грн, чистий дохід – 102,1 тис. грн. Порівняйте результати розрахунків за дво- та п'ятифакторною моделлю Альтмана.

Методичні рекомендації до виконання завдання 1

1. Визначимо імовірність банкрутства за двофакторною моделлю Альтмана:

$$Z = -0,3877 - 1,0736 \cdot X_1 + 0,579 \cdot X_2, \quad (4.1)$$

де X_1 – коефіцієнт критичної ліквідності;

X_2 – питома вага залученого капіталу в пасивах підприємства.

$$X_1 = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Залучений капітал}}. \quad (4.2)$$

$$X_1 = \frac{4\,810,06 \text{ тис. грн}}{6\,016,06 \text{ тис. грн}} = 0,8.$$

$$X_2 = \frac{\text{Залучений капітал}}{\text{Пасиви}}. \quad (4.3)$$

$$X_2 = \frac{1\,878,14 \text{ тис. грн}}{6\,016,06 \text{ тис. грн}} = 0,76.$$

$$Z = -0,3877 - 1,01736 \cdot 0,8 + 0,579 \cdot 0,76 = -0,8066.$$

Отже, згідно з двофакторною моделлю Альтмана імовірність банкрутства даного підприємства є невисокою ($0 < Z < -1,31$).

2. Визначимо імовірність банкрутства за п'ятифакторною моделлю Альтмана:

$$Z = 1,2 \cdot X_1 + 1,4 \cdot X_2 + 3,3 \cdot X_3 + 0,6 \cdot X_4 + 1,0 \cdot X_5, \quad (4.4)$$

де X_1 – питома вага оборотних активів в активах підприємства;

X_2 – рентабельність активів за нерозподіленим прибутком;

X_3 – рентабельність активів за прибутком від реалізації;

X_4 – коефіцієнт покриття за ринковою вартістю власного капіталу;

X_5 – рентабельність продажів за активами.

Розрахуємо показники рентабельності:

$$X_1 = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Активи}}. \quad (4.5)$$

$$X_1 = \frac{4\,810,06 \text{ тис. грн}}{7\,894,2 \text{ тис. грн}} = 0,61.$$

$$X_2 = \frac{\text{Нерозподілений прибуток}}{\text{Активи}}. \quad (4.6)$$

$$X_2 = \frac{2\,139 \text{ тис. грн}}{7\,894,2 \text{ тис. грн}} = 0,27.$$

$$X_3 = \frac{\text{Операційний прибуток}}{\text{Активи}}. \quad (4.7)$$

$$X_3 = \frac{106,9 \text{ тис. грн}}{7\,894,2 \text{ тис. грн}} = 0,014.$$

$$X_4 = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Активи} - \text{Власний капітал}}. \quad (4.8)$$

$$X_4 = \frac{1\,878,14 \text{ тис. грн}}{6\,016,06 \text{ тис. грн}} = 0,31.$$

$$X_5 = \frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Активи}} \quad (4.9)$$

$$X_5 = \frac{102,1 \text{ тис. грн}}{7\,894,2 \text{ тис. грн}} = 0,013.$$

$$Z = 1,2 \cdot 0,61 + 1,4 \cdot 0,27 + 3,3 \cdot 0,014 + 0,6 \cdot 0,31 + 1,0 \cdot 0,013 = 1,36.$$

Отже, згідно з п'ятифакторною моделлю Альтмана імовірність банкрутства цього підприємства є високою ($1,81 < Z < 2,7$).

Завдання 2. Використовуючи моделі Альтмана, Ліса, Таффлера, Спрінгейта, порівняйте імовірність банкрутства ДП "Рогатинське лісове господарство" (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Фінансові показники ДП "Рогатинське лісове господарство"

Показник	На початок року	На кінець року
Активи, тис. грн	9 251	6 694
Оборотні активи, тис. грн	5 736	3 543
Власний капітал, тис. грн	2 451	2 476
Короткострокові зобов'язання, тис. грн	11 469	8 937
Чистий дохід, тис. грн	14 704	14 033
Валовий прибуток, тис. грн	3 416	2 621
Нерозподілений прибуток	4 438	4 423
Фінансовий результат від операційної діяльності (операційний прибуток), тис. грн	63	
Чистий фінансовий результат, тис. грн	52	

Методичні рекомендації до виконання завдання 2

1. Визначимо імовірність банкрутства ДП "Рогатинське лісове господарство" за п'ятифакторною моделлю Альтмана.

$$X_1 = \frac{(5\,736 \text{ тис. грн} + 3\,543 \text{ тис. грн})/2}{(9\,251 \text{ тис. грн} + 6\,694 \text{ тис. грн})/2} = 0,58.$$

$$X_2 = \frac{(4\,438 \text{ тис. грн} + 4\,423 \text{ тис. грн})/2}{(9\,152 \text{ тис. грн} + 6\,694 \text{ тис. грн})/2} = 0,008.$$

$$X_3 = \frac{(63 \text{ тис. грн})/2}{(9\,152 \text{ тис. грн} + 6\,694 \text{ тис. грн})/2} = 0,56.$$

$$X_4 = \frac{(2\,451 \text{ тис. грн} + 2\,476 \text{ тис. грн})/2}{((9\,251 \text{ тис. грн} - 2\,451 \text{ тис. грн}) + (6\,694 \text{ тис. грн} - 2\,476 \text{ тис. грн}))/2} = 0,45.$$

$$X_5 = \frac{(14\,704 \text{ тис. грн} + 14\,033 \text{ тис. грн})/2}{(9\,251 \text{ тис. грн} + 6\,694 \text{ тис. грн})/2} = 1,8.$$

$$Z = 1,2 \cdot 0,58 + 1,4 \cdot 0,008 + 3,3 \cdot 0,56 + 0,6 \cdot 0,45 + 1,0 \cdot 1,8 = 4,656.$$

Оскільки значення є вищим за 3,0 ($Z = 4,656$), то імовірність банкрутства ДП "Рогатинське лісове господарство" є низькою.

2. Визначимо імовірність банкрутства ДП "Рогатинське лісове господарство" за моделлю Ліса:

$$Z = 0,063 \cdot X_1 + 0,092 \cdot X_2 + 0,057 \cdot X_3 + 0,001 \cdot X_4, \quad (4.10)$$

де X_1 – питома вага оборотних активів в активах підприємства;

X_2 – рентабельність активів за операційним прибутком;

X_3 – рентабельність активів за нерозподіленим прибутком;

X_4 – коефіцієнт співвідношення власного та залученого капіталу.

$$X_4 = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Залучений капітал}}. \quad (4.11)$$

$$X_4 = \frac{(2\,451 \text{ тис. грн} + 2\,476 \text{ тис. грн})/2}{((9\,251 \text{ тис. грн} + 6\,694 \text{ тис. грн}) - (2\,451 \text{ тис. грн} + 2\,476 \text{ тис. грн}))/2} = 0,45.$$

$$Z = 0,063 \cdot 0,58 + 0,092 \cdot 0,008 + 0,057 \cdot 0,008 + 0,001 \cdot 0,45 = 0,038.$$

Оскільки значення Z ($Z = 0,7584$) є вищим за граничне ($Z_{\text{гр}} = 0,037$), то імовірність банкрутства ДП "Рогатинське лісове господарство" є високою.

3. Визначимо імовірність банкрутства ДП "Рогатинське лісове господарство" за моделлю Таффлера:

$$Z = 0,53 \cdot X_1 + 0,13 \cdot X_2 + 0,18 \cdot X_3 + 0,16 \cdot X_4, \quad (4.12)$$

де X_1 – рентабельність короткострокових зобов'язань за операційним прибутком;

X_2 – питома вага оборотних активів у зобов'язаннях;

X_3 – питома вага короткострокових зобов'язань у активах;

X_4 – віддача активів.

Розрахуємо показники рентабельності та оборотності активів:

$$X_1 = \frac{\text{Операційний прибуток}}{\text{Короткострокові зобов'язання}}. \quad (4.13)$$

$$X_1 = \frac{63 \text{ тис. грн}}{(11\,469 \text{ тис. грн} + 8\,937 \text{ тис. грн})/2} = 0,006.$$

$$X_2 = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Короткострокові зобов'язання}}. \quad (4.14)$$

$$X_2 = \frac{(5\,736 \text{ тис. грн} + 3\,543 \text{ тис. грн})/2}{(11\,469 \text{ тис. грн} + 8\,937 \text{ тис. грн})/2} = 0,45.$$

$$X_3 = \frac{\text{Короткострокові зобов'язання}}{\text{Активи}}. \quad (4.15)$$

$$X_3 = \frac{(11\,469 \text{ тис. грн} + 8\,937 \text{ тис. грн})/2}{(9\,251 \text{ тис. грн} + 6\,694 \text{ тис. грн})/2} = 1,28.$$

$$X_4 = \frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Активи}}. \quad (4.16)$$

$$X_4 = \frac{(14\,704 \text{ тис. грн} + 14\,033 \text{ тис. грн})/2}{(9\,251 \text{ тис. грн} + 6\,694 \text{ тис. грн})/2} = 1,8.$$

Оскільки значення Z більше ніж 0,3 ($Z = 0,58$), то у ДП "Рогатинське лісове господарство" непогані довгострокові перспективи.

$$Z = 0,53 \cdot 0,006 + 0,13 \cdot 0,45 + 0,18 \cdot 1,28 + 0,16 \cdot 1,8 = 0,58.$$

4. Визначимо імовірність банкрутства ДП "Рогатинське лісове господарство" за моделлю Спрінгейта:

$$Z = 1,03 \cdot X_1 + 3,07 \cdot X_2 + 0,66 \cdot X_3 + 0,4 \cdot X_4, \quad (4.17)$$

де X_1 – питома вага оборотних активів у загальних активах;

X_2 – питома вага чистого операційного прибутку (після сплати відсотків) в активах;

X_3 – питома вага операційного прибутку у короткострокових зобов'язаннях;

X_4 – питома вага чистої виручки в активах.

Розрахуємо показники рентабельності прибутку:

$$X_3 = \frac{\text{Чиста виручка}}{\text{Активи}}. \quad (4.18)$$

$$X_4 = \frac{52 \text{ тис. грн}}{(9\,251 \text{ тис. грн} + 6\,694 \text{ тис. грн})/2} = 0,0065.$$

Оскільки значення Z менше, ніж 0,862, то імовірність банкрутства ДП "Рогатинське лісове господарство" є порівняно низькою.

$$Z = 1,03 \cdot 0,58 + 3,07 \cdot 0,008 + 0,66 \cdot 1,28 + 0,4 \cdot 0,0065 = 1,4694.$$

Результати розрахунків узагальнимо у вигляді таблиці (табл. 4.2).

**Результати оцінки імовірності банкрутства
ДП "Рогатинське лісове господарство" за різними моделями**

Модель банкрутства	Значення	Імовірність банкрутства
Модель Альтмана	4,656	Низька
Модель Ліса	0,038 18	Висока
Модель Таффлера	0,58	Низька
Модель Спрінгейта	1,469 4	Порівняно низька

Завдання 3. Використовуючи модель Альтмана, визначте імовірність банкрутства підприємства, якщо активи дорівнюють 10 382,4 тис. грн, оборотні активи – 8 139,6 тис. грн, нерозподілений прибуток – 6 122,11 тис. грн, операційний прибуток – 609,12 тис. грн, чистий дохід – 574,27 тис. грн, власний капітал – 3 129,67 тис. грн. Порівняйте результати розрахунків за дво- та п'ятифакторною моделлю Альтмана.

Завдання 4. Активи підприємства становлять 350 тис. дол. США, оборотний капітал – 230 тис. дол. США, нерозподілений прибуток – 20 тис. дол. США, прибуток до оподаткування – 50 тис. дол. США, власний капітал – 100 тис. дол. США, балансова вартість зобов'язань – 190 тис. дол. США, обсяг продажів – 150 тис. дол. США. Визначте імовірність банкрутства цього підприємства за п'ятифакторною моделлю Альтмана.

Завдання 5. Використовуючи моделі банкрутства Альтмана, Ліса, Таффлера, Спрінгейта, порівняйте імовірність банкрутства приватного підприємства "Мрія", якщо фінансово-економічні показники діяльності цього підприємства є такі: необоротні активи – 4 700 тис. грн, виробничі запаси – 330 тис. грн, незавершене виробництво – 180 тис. грн, готова продукція – 45 тис. грн, дебіторська заборгованість – 2 300 тис. грн, грошові кошти – 92 тис. грн, інші оборотні активи – 30 тис. грн, статутний капітал – 3 400 тис. грн, резервний капітал – 72 тис. грн, додатковий капітал – 130 тис. грн, нерозподілений прибуток – 125 тис. грн, кредиторська заборгованість – 3 950 тис. грн.

Завдання 6. Використовуючи моделі Ліса, Спрінгейта і Таффлера, порівняйте імовірність банкрутства ПП "Світанок" на основі даних, наведених у табл. 4.3.

Фінансові показники ПП "Світанок"

Показник	На початок року	На кінець року
Активи, тис. грн	10 274,90	12 001,60
Оборотні активи, тис. грн	6 129,10	7 111,04
Власний капітал, тис. грн	1 951,06	2 002,79
Короткострокові зобов'язання, тис. грн	15 011,60	13 089,45
Чистий дохід, тис. грн	109,20	115,90
Операційний прибуток, тис. грн	192,16	206,22
Нерозподілений прибуток, тис. грн	3 734,10	4 076,01

Тема 5. Управління ризиками суб'єктів господарювання

Завдання 1. Враховуючи вплив ринкових факторів, ПрАТ "Шепетівський цукровий комбінат" за існуючої структури капіталу може мати різний рівень рентабельності власного капіталу (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Динаміка рентабельності власного капіталу ПрАТ "Шепетівський цукровий комбінат"

Показник	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3
Рівень рентабельності власного капіталу, %	20	17	12
Імовірність досягнення очікуваного рівня рентабельності	0,25	0,50	0,25

Використовуючи показники дисперсії та стандартного відхилення фінансового результату, визначте, який з трьох варіантів є найменш ризикованим.

Методичні рекомендації до виконання завдання 1

1. Розрахуємо очікуваний рівень рентабельності власного капіталу за формулою:

$$P_{\text{вк(очік.)}} = \sum_{i=1}^n x_i \cdot P_i, \quad (5.1)$$

де $P_{\text{вк(очік.)}}$ – очікуваний рівень рентабельності власного капіталу;

x_i – очікуваний рівень рентабельності власного капіталу;

P_i – імовірність досягнення очікуваного рівня рентабельності власного капіталу.

$$P_{\text{БК (очік.)}} = 20 \% \cdot 0,25 + 17 \% \cdot 0,5 + 12 \% \cdot 0,25 = 16,5 \%$$

2. Розрахуємо показники дисперсії і стандартного відхилення фінансового результату за формулами:

$$\sigma^2 = \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \cdot P_i, \quad (5.2)$$

де σ^2 – дисперсія;

$\bar{x}$ – середнє значення рентабельності власного капіталу.

$$\sigma = \sqrt{\sigma^2} = \sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \cdot P_i}. \quad (5.3)$$

Отримані показники внесемо у табл. 5.2.

Таблиця 5.2

Оцінка фінансових ризиків ПрАТ "Шепетівський цукровий комбінат"

Варіант	Можливий рівень рентабельності власного капіталу, %	Відхилення від очікуваної (середньої) рентабельності власного капіталу	Квадрат відхилення	Імовірність	Дисперсія
Варіант 1	20	3,5 (20 – 16,5)	12,25	0,25	3,06 (12,25 · 0,25)
Варіант 2	17	0,5 (17 – 16,5)	0,25	0,5	0,125 (0,25 · 0,5)
Варіант 3	12	-4,5 (12 – 16,5)	20,25	0,25	5,06 (20,25 · 0,25)
Разом		-	-	1,00	8,25

Отже, з урахуванням імовірності розвитку всіх варіантів подій рівень рентабельності може відхилитися від 16,5 % на 8,25 пункти.

Завдання 2. Припустимо, що інвестиційний портфель акціонерного товариства "Синергія" складається з акцій трьох типів: X, Y, Z. Показники ступеня ризику (або бета-коефіцієнти) для акцій кожного типу є такими: для акцій типу X – 1,5, для акцій типу Y – 0,8, для акцій типу Z – 0,5.

Визначте, як зміниться дохідність цих фінансових інструментів, якщо середній рівень дохідності акцій збільшиться на 12 %.

Методичні рекомендації до виконання завдання 2

Розрахуємо як зміниться дохідність кожного типу акцій:

дохідність акцій типу X: $1,5 \cdot 12 \% = 18 \%$ (дохідність акцій типу X зростатиме на 18 % швидше, ніж у середньому на фінансовому ринку);

дохідність акцій типу Y: $0,8 \cdot 12 \% = 9,6 \%$ (дохідність акцій типу Y зростатиме на 9,6 % повільніше, ніж у середньому на фінансовому ринку);

дохідність акцій типу Z: $0,5 \cdot 12 \% = 6 \%$ (дохідність акцій типу Z зростатиме на 6 % повільніше, ніж у середньому на фінансовому ринку).

Завдання 3. Сільськогосподарське підприємство "Таврійське зерно" має намір через три місяці продати на ринку 400 т кукурудзи. З метою уникнення цінового ризику, пов'язаного зі зміною ціни на кукурудзу через три місяці, підприємство здійснює хеджування ф'ючерсами. Початкова ціна кукурудзи на ринку спот (ціна спот) становить 300 дол. США, а ф'ючерсна ціна – 305 дол. США / т. Обсяг базового активу (кукурудзи) у ф'ючерсному контракті стандартний і дорівнює 50 т. Визначте якою має бути ф'ючерсна ціна на дату поставки у разі ідеального хеджування, якщо ціна спот на дату поставки становить 296 дол. США / т. Якою має бути ф'ючерсна ціна на дату поставки у разі неідеального хеджування, якщо ціна спот на дату поставки становить 296 дол. США / т і виграш у результаті хеджування дорівнює 400 дол. США?

Методичні рекомендації до виконання завдання 3

1. Розрахуємо ф'ючерсну ціну кукурудзи на дату поставки у разі ідеального хеджування:

$$F_2 = F_1 + (P_{c2} - P_{c1}), \quad (5.4)$$

де F_2 – ф'ючерсна ціна на дату поставки;

F_1 – ф'ючерсна ціна;

P_{c2} – ціна спот;

P_{c1} – початкова ціна спот.

$$F_2 = 305 \text{ дол. США} + (296 \text{ дол. США} - 300 \text{ дол. США}) = 301 \text{ дол. США} / \text{т.}$$

2. Розрахуємо ф'ючерсну ціну кукурудзи на дату поставки у разі ідеального хеджування:

$$\delta_1 = P_{c1} - F_1 = 300 \text{ дол. США} - 305 \text{ дол. США} = -5 \text{ дол. США.}$$

$$\delta_2 = P_{c2} - F_2 = 296 \text{ дол. США} - F_2.$$

За ідеального хеджування базис не змінюється, отже:

$$F_2 = P_{c2} + \delta_2 = P_{c2} + \delta_1.$$

$$F_2 = 296 \text{ дол. США} + (-5 \text{ дол. США}) = 301 \text{ дол. США} / \text{т.}$$

Оскільки за ідеального хеджування ризик можливих втрат від падіння цін на реальному ринку повністю нейтралізується в результаті укладання ф'ючерсного контракту, то за короткого хеджування втрати на ринку спот ($P_{c1} - P_{c2}$, якщо $P_{c1} > P_{c2}$) повністю компенсуються виграшем на ф'ючерсному ринку ($(F_1 - F_2)$, якщо $(F_1 > F_2)$). Виграш на ринку спот ($P_{c1} - P_{c2}$, якщо $P_{c1} < P_{c2}$) повністю нейтралізується втратами на ф'ючерсному ринку ($(F_1 - F_2)$, якщо $(F_1 < F_2)$), тому виграш у результаті ідеального хеджування дорівнює 0 ($(F_1 - F_2) - (P_{c1} - P_{c2}) = 0$).

3. Розрахуємо ф'ючерсну ціну кукурудзи на дату поставки у разі неідеального хеджування:

$$P_{c1} - P_{c2} = 300 \text{ дол. США} - 296 \text{ дол. США} = 4 \text{ дол. США.}$$

$$F_1 - F_2 = 305 \text{ дол. США} - F_2 = 4 \text{ дол. США.}$$

$$F_2 = 305 \text{ дол. США} - 4 \text{ дол. США} = 301 \text{ дол. США} / \text{т.}$$

Оскільки виграш у результаті хеджування дорівнює 400 дол. США, то виграш на одній тоні кукурудзи становить 1 дол. США (400 дол. США / 400 т) виграш у результаті неідеального хеджування дорівнює:

$$F_2 = 305 \text{ дол. США} - (300 \text{ дол. США} - 296 \text{ дол. США}) - 1 \text{ дол. США} = 300 \text{ дол. США} / \text{т.}$$

Завдання 4. Сільськогосподарське підприємство "Агросвіт" очікує через 4 місяці отримати оплату відвантаженої пшениці на суму

680 тис. дол. США від польської компанії *Warsawa Gold*. Контракт передбачає можливість ревальвації курсу гривні, тобто зниження курсу долара до 32,07 грн / дол. США. Відсоткова ставка за кредитами в іноземній валюті становить 15,8 % річних, курс-спот – 34,05 грн / дол. США, відсоткова ставка за депозитами у національній валюті – 13,5 % річних. Оцініть імовірність зниження валютного ризику для експортера, якщо:

а) підприємство "Агросвіт" буде користуватися методом зниження валютного ризику шляхом залучення європозики;

б) визначте мінімально необхідне зниження курсу валюти, за якого підприємству "Агросвіт" доцільно користуватися таким методом управління.

Завдання 5. Використовуючи дані табл. 5.3, проаналізуйте склад, структуру та динаміку власного капіталу підприємства.

Таблиця 5.3

Структура власного капіталу підприємства

Показник	2022 р.		2023 р.		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	Абсолютне, тис. грн	Відносне, %
Статутний капітал	2 508		2 510			
Додатковий вкладений капітал	456		462			
Інший додатковий капітал	829		904			
Нерозподілений прибуток	657		729			
Власний капітал		100		100		

Завдання 6. Оцініть рівень самофінансування підприємства за розміром тезаврованого прибутку, якщо величина чистого прибутку підприємства від операційної діяльності до оподаткування дорівнює 150 тис. грн, ставка оподаткування прибутку – 18 %, величина прибутку, який спрямовується на виплату дивідендів акціонерам, – 16 %, дивіденд на привілейовані акції – 7 %, виплати з прибутку до фонду соціального страхування – 10 %, виплати з прибутку до фонду матеріального стимулювання – 15 %, інші витрати з прибутку на випадок форс-мажору – 2 %, решта прибутку спрямовується в інвестиції на розвиток власного виробництва – решта прибутку.

Змістовий модуль 2

Фінансовий ринок і корпоративні фінанси

Тема 6. Інфраструктура та інструменти сучасного фінансового ринку

Завдання 1. Пан Василенко має депозит в сумі 3 000 євро у комерційному банку "Січ". Визначте: а) майбутню (дисконтовану) вартість цього внеску через 4 роки за схемою нарахування складних відсотків, якщо відсоткова ставка дорівнює 15 %; б) як зміниться майбутня (дисконтована) вартість внеску, якщо відсоткова ставка знизиться до 12 %; в) побудуйте графік дисконтованої вартості та поясніть вплив зміни відсоткової ставки і терміну нарахування відсотків на динаміку цього показника.

Методичні рекомендації до виконання завдання 1

1. Розрахуємо майбутню (дисконтовану) вартість депозитного внеску за умови, що відсоткова ставка дорівнює 15 %:

$$FV = 3\,000 \text{ євро} \cdot (1,15)^4 = 5\,247,02 \text{ євро.}$$

2. Розрахуємо майбутню (дисконтовану) вартість депозитного внеску, якщо відсоткова ставка дорівнює 12 %:

$$FV' = 3\,000 \text{ євро} \cdot (1,12)^4 = 4\,720,56 \text{ євро.}$$

3. Побудуємо графік дисконтованої вартості. Для цього розрахуємо майбутню (дисконтовану) вартість депозитного внеску кожного року:

$$FV = 3\,000 \text{ євро} \cdot (1,15)^1 = 3\,450 \text{ євро.}$$

$$FV = 3\,000 \text{ євро} \cdot (1,15)^2 = 3\,967,75 \text{ євро.}$$

$$FV = 3\,000 \text{ євро} \cdot (1,15)^3 = 4\,562,63 \text{ євро.}$$

$$FV = 3\,000 \text{ євро} \cdot (1,15)^4 = 5\,247,02 \text{ євро.}$$

$$FV' = 3\,000 \text{ євро} \cdot (1,12)^1 = 3\,360 \text{ євро.}$$

$$FV' = 3\,000 \text{ євро} \cdot (1,12)^2 = 3\,763,2 \text{ євро.}$$

$$FV' = 3\,000 \text{ євро} \cdot (1,12)^3 = 4\,214,78 \text{ євро.}$$

$$FV' = 3\,000 \text{ євро} \cdot (1,12)^4 = 4\,720,56 \text{ євро.}$$

4. Побудуємо графік дисконтованої вартості (рис. 6.1).

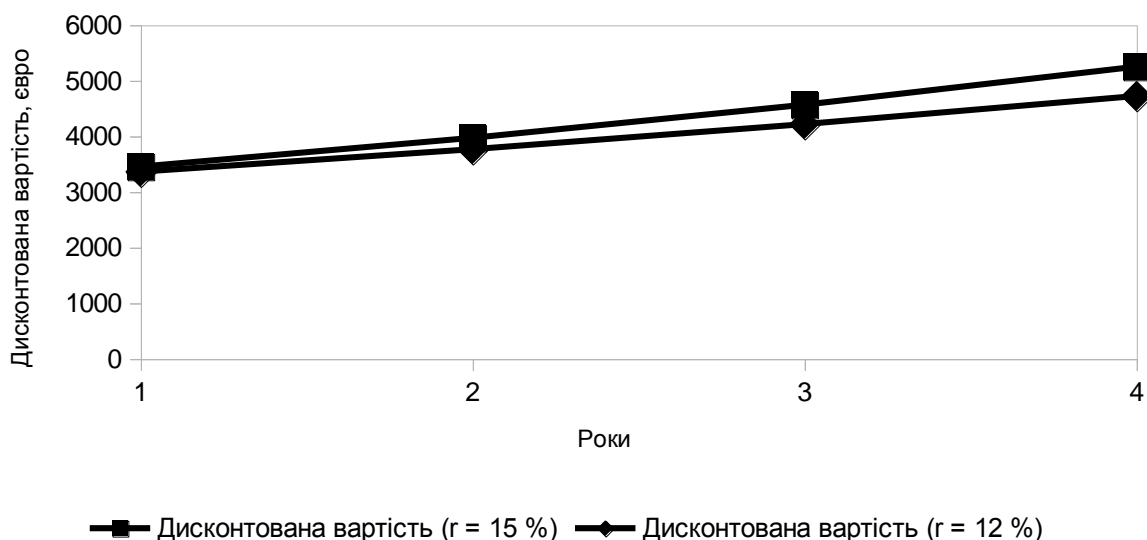

Рис. 6.1. Графік дисконтованої вартості

З рис. 6.1 видно, що чим вищою є відсоткова ставка та термін нарахування відсотків, тим більшою є майбутня (дисконтована) вартість депозиту.

Завдання 2. Кондитерська фабрика "Солодощі світу" отримала комерційний кредит у сумі 300 тис. дол. США, який погашається рівними частинами наприкінці кожного року впродовж шести років. Складіть план погашення кредиту, якщо відсоткова ставка становить 20 % річних.

Методичні рекомендації до виконання завдання 2

1. Розрахуємо річні витрати з погашення основного боргу за схемою складних відсотків за формулою:

$$R = \frac{PV}{n}, \quad (6.1)$$

де R – річні витрати з погашення основного боргу.

$$R = \frac{300 \text{ тис. дол. США}}{6} = 50 \text{ тис. дол. США.}$$

2. Розрахуємо суму щорічних нарахованих відсотків за формулою:

$$I = D \cdot r, \quad (6.2)$$

де I – сума щорічних нарахованих відсотків;

D – залишок кредиту.

$$I_1 = 300 \text{ тис. дол. США} \cdot 0,2 = 60 \text{ тис. дол. США.}$$

$$I_2 = 250 \text{ тис. дол. США} \cdot 0,2 = 50 \text{ тис. дол. США.}$$

$$I_3 = 200 \text{ тис. дол. США} \cdot 0,2 = 40 \text{ тис. дол. США.}$$

$$I_4 = 150 \text{ тис. дол. США} \cdot 0,2 = 30 \text{ тис. дол. США.}$$

$$I_5 = 100 \text{ тис. дол. США} \cdot 0,2 = 20 \text{ тис. дол. США.}$$

$$I_6 = 50 \text{ тис. дол. США} \cdot 0,2 = 10 \text{ тис. дол. США.}$$

3. Складемо план погашення кредиту кондитерської фабрики "Солодощі світу" на основі даних, наведених у табл. 6.1.

Таблиця 6.1

План погашення кредиту кондитерської фабрики "Солодощі світу"

Рік	Залишок боргу на початок року, тис. дол. США	Сума щорічних нарахованих відсотків, тис. дол. США	Річні витрати з погашення основного боргу, тис. дол. США	Річна строкова виплата, тис. дол. США
1	300	60	50	110
2	250	50	50	100
3	200	40	50	90
4	150	30	50	80
5	100	20	50	70
6	50	10	50	60
Разом	–	210	300	510

Завдання 3. Припустимо, що на початку кожного року у комерційний банк "Таврійський" вноситься по 25 тис. євро за схемою пренумерандо. Розрахуйте дисконтовану (майбутню) вартість внеску буде через 4 роки за схемою складних відсотків, якщо відсоткова ставка становить 14 %.

Методичні рекомендації до виконання завдання 3

1. Розрахуємо дисконтовану (майбутню) вартість за схемою пренумерандо на початок кожного періоду:

$$FV_{\text{пренумерандо}(n)} = PV \cdot (1 + r)^n, \quad (6.3)$$

де $FV_{\text{пренумерандо}(n)}$ – дисконтована (майбутня) вартість за схемою пренумерандо.

$$FV_{\text{пренумерандо}(1)} = 25 \text{ тис. євро} \cdot (1 + 0,14)^1 = 28,5 \text{ тис. євро.}$$

$$FV_{\text{пренумерандо}(2)} = 25 \text{ тис. євро} \cdot (1 + 0,14)^2 = 32,49 \text{ тис. євро.}$$

$$FV_{\text{пренумерандо}(3)} = 25 \text{ тис. євро} \cdot (1 + 0,14)^3 = 37,04 \text{ тис. євро.}$$

$$FV_{\text{пренумерандо}(4)} = 25 \text{ тис. євро} \cdot (1 + 0,14)^4 = 42,22 \text{ тис. євро.}$$

2. Розрахуємо поточну вартість грошових потоків за чотири періоди:

$$FV_{\text{пренумерандо}} = PV \cdot (1 + r)^1 + PV \cdot (1 + r)^2 + PV \cdot (1 + r)^3 + \dots + PV \cdot (1 + r)^n = FV_1 + FV_2 + FV_3 + \dots + FV_n. \quad (6.4)$$

Підставимо дані завдання у формулу (6.4) і отримуємо:

$$FV_{\text{пренумерандо}} = 28,5 \text{ тис. євро} + 32,49 \text{ тис. євро} + 37,04 \text{ тис. євро} + 42,22 \text{ тис. євро} = 140,25 \text{ тис. євро.}$$

Завдання 4. Визначте поточну вартість грошових потоків (20 тис. дол. США, 30 тис. дол. США, 40 тис. дол. США, 50 тис. дол. США), якщо грошові виплати за відсоткової ставки на рівні 16 % здійснюються впродовж 4 років за схемою постнумерандо.

Методичні рекомендації до виконання завдання 4

1. Розрахуємо дисконтовану (майбутню) вартість грошей за схемою постнумерандо на кінець кожного періоду:

$$PV = \frac{FV}{(1 + r)^n}, \quad (6.5)$$

де PV – вартість грошових потоків;

FV – дисконтована (майбутня) вартість грошей за схемою постнумерандо;

r – величина відсоткової ставки;

n – кількість періодів (виплат).

$$PV_1 = \frac{20 \text{ тис. дол. США}}{(1+0,16)^1} = 17,24 \text{ тис. дол. США.}$$

$$PV_2 = \frac{30 \text{ тис. дол. США}}{(1+0,16)^2} = 22,29 \text{ тис. дол. США.}$$

$$PV_3 = \frac{40 \text{ тис. дол. США}}{(1+0,16)^3} = 25,63 \text{ тис. дол. США.}$$

$$PV_4 = \frac{50 \text{ тис. дол. США}}{(1+0,16)^4} = 27,62 \text{ тис. дол. США.}$$

2. Розрахуємо поточну вартість грошових потоків за чотири періоди:

$$PV = \frac{FV_1}{(1+r)^1} + \frac{FV_2}{(1+r)^2} + \frac{FV_3}{(1+r)^3} + \dots + \frac{FV_n}{(1+r)^n} = PV_1 + PV_2 + PV_3 + \dots + PV_n, \quad (6.6)$$

де PV – поточна вартість грошових потоків за n періодів (за схемою постнумерандо).

Підставимо дані завдання у формулу (6.2) і отримуємо:

$$PV = 17,24 \text{ тис. дол. США} + 22,29 \text{ тис. дол. США} + 25,63 \text{ тис. дол. США} + 27,62 \text{ тис. дол. США} = 92,78 \text{ тис. дол. США.}$$

Завдання 5. На депозитний рахунок комерційного банку "Схід" було внесено 75 тис. євро під 12 % річних на 5 років з виплатою відсотків щорічно (за схемою постнумерандо). Розрахуйте дисконтовану (майбутню) вартість через 5 років, якщо грошові кошти з рахунку зніматися не будуть.

Методичні рекомендації до виконання завдання 5

1. Розрахуємо дисконтовану (майбутню) вартість за схемою постнумерандо на кінець кожного періоду:

$$FV_{\text{постнумерандо}(n)} = PV \cdot (1 + r)^n, \quad (6.7)$$

де CF – розмір грошового потоку.

$$FV_{\text{постнумерандо}(1)} = 75 \text{ тис. євро} \cdot (1 + 0,12)^1 = 84 \text{ тис. євро.}$$

$$FV_{\text{постнумерандо}(2)} = 75 \text{ тис. євро} \cdot (1 + 0,12)^2 = 94,08 \text{ тис. євро.}$$

$$FV_{\text{постнумерандо}(3)} = 75 \text{ тис. євро} \cdot (1 + 0,12)^3 = 105,37 \text{ тис. євро.}$$

$$FV_{\text{постнумерандо}(4)} = 75 \text{ тис. євро} \cdot (1 + 0,12)^4 = 118,01 \text{ тис. євро.}$$

$$FV_{\text{постнумерандо}(5)} = 75 \text{ тис. євро} \cdot (1 + 0,12)^5 = 132,18 \text{ тис. євро.}$$

2. Розрахуємо поточну вартість грошових потоків за чотири періоди:

$$FV_{\text{постнумерандо}} = PV \cdot (1 + r)^0 + PV \cdot (1 + r)^1 + PV \cdot (1 + r)^2 + \dots + PV \cdot (1 + r)^n = FV_0 + FV_1 + FV_2 + \dots + FV_n. \quad (6.8)$$

Підставимо дані завдання у формулу (6.8) і отримуємо:

$$FV_{\text{пренумерандо}} = 84 \text{ тис. євро} + 94,08 \text{ тис. євро} + 105,37 \text{ тис. євро} + 118,01 \text{ тис. євро} + 132,18 \text{ тис. євро} = 533,64 \text{ тис. євро.}$$

Завдання 6. Керівний склад торговельної мережі "Фора" (один генеральний директор, п'ять заступників) застрахований за програмою добровільного страхування від нещасних випадків (від усіх груп ризиків). Строк укладеного договору страхування – 1 рік. Розрахуйте розмір страхового платежу, якщо страхова сума для генерального директора становить 200 тис. грн, а для заступників директора – 400 тис. грн.

Методичні рекомендації до виконання завдання 6

Згідно з переліком професій за групами ризиків керівний склад торговельної мережі "Фора" належить до першої групи ризику, тому для розрахунку розміру страхового платежу необхідно використати відповідні розміри тарифних ставок, перелік яких міститься у [12].

1. Розрахуємо загальний розмір страхового тарифу за добровільне страхування керівного складу від усіх груп ризиків за формулою:

$$T_t = T_b + T_u + T_i + T_d, \quad (6.9)$$

де T_t – загальний розмір страхового тарифу;

T_b – розмір страхового тарифу на випадок травматичного ушкодження;

T_u – розмір страхового тарифу на випадок втрати працездатності;

T_i – розмір страхового тарифу на випадок інвалідності;

T_d – розмір страхового тарифу на випадок смерті.

$$T_3 = 0,9 \% + 0,3 \% + 0,15 \% + 0,25 \% = 1,6 \%$$

2. Розрахуємо розмір страхового платежу за страхування заступників генерального директора:

$$P_d = 1 \cdot 200 \text{ тис. грн} \cdot 0,016 = 3\,200 \text{ грн.}$$

3. Розрахуємо загальний розмір страхового платежу за весь керівний склад торговельної мережі "Фора":

$$P_t = 32\,000 \text{ грн} + 3\,200 \text{ грн} = 35\,200 \text{ грн.}$$

4. Розрахуємо розмір страхового платежу за страхування генерального директора за формулою:

$$P_{гд} = S \cdot n \cdot T_t, \quad (6.10)$$

де $P_{гд}$ – розмір страхового платежу;

S – розмір страхової суми;

n – кількість застрахованих працівників;

T_t – розмір загального страхового тарифу.

$$P_{гд} = 5 \cdot 400 \text{ тис. грн} \cdot 0,016 = 32\,000 \text{ грн.}$$

Завдання 7. Автомобіль *Toyota* вартістю 50 тис. євро застраховано за принципом пропорційної відповідальності на 75 %. Унаслідок пожежі збитки від пошкодження майна становлять 8,5 тис. євро. Розрахуйте розмір страхового відшкодування власнику автомобіля, якщо страховим договором передбачено безумовну франшизу 8 % від страхової суми.

Методичні рекомендації до виконання завдання 7

1. Розрахуємо розмір страхової суми за формулою:

$$S = W \cdot r_i, \quad (6.11)$$

де S – розмір страхової суми;

W – вартість застрахованого майна;

r_i – норма страхування за принципом пропорційної відповідальності.

$$S = 50 \text{ тис. євро} \cdot 0,75 = 37,5 \text{ тис. євро.}$$

2. Розрахуємо розмір безумовної франшизи:

$$F = S \cdot r_f, \quad (6.12)$$

де F – розмір безумовної франшизи;
 r_f – норма франшизи.

$$F = 37,5 \text{ тис. євро} \cdot 0,08 = 3 \text{ тис. євро.}$$

3. Розрахуємо розмір страхового відшкодування без урахування франшизи:

$$Q = (Z \cdot S) / W, \quad (6.13)$$

де Q – розмір страхового відшкодування;
 Z – збитки страхувальника.

$$Q = (8,5 \text{ тис. євро} \cdot 37,5 \text{ тис. євро}) / 50 \text{ тис. євро} = 6,38 \text{ тис. євро.}$$

4. Розрахуємо розмір страхового відшкодування з урахуванням безумовної франшизи:

$$Q = 6,38 \text{ тис. євро} - 3 \text{ тис. євро} = 3,38 \text{ тис. євро.}$$

Завдання 8. Автомобіль *Lexus* вартістю 45 тис. дол. США застрахований у двох страхових компаніях: у компанії "Каско" – на суму 30 тис. дол. США (норма безумовної франшизи становить 7 %) та у компанії "Автоцивілка" – на суму 40 тис. дол. США (норма умовної франшизи становить 9 %). Розрахуйте розмір страхового відшкодування у випадку, якщо автомобіль буде повністю знищений унаслідок ДТП.

Методичні рекомендації до виконання завдання 8

1. Розрахуємо розмір франшизи кожної страхової компанії за формулою (6.12):

Розмір франшизи компанії "Каско" = 30 тис. дол. США · 0,07 = 2,1 тис. дол. США.

Розмір франшизи компанії "Автоцивілка" = 40 тис. дол. США · 0,09 = 3,6 тис. дол. США.

2. Розрахуємо питому вагу страхового відшкодування кожної страхової компанії згідно з принципом контрибуції, тобто розподілу збитків пропорційно участі страхової компанії в страховій сумі за формулою:

$$SH = \frac{SH_1}{SH_1 + SH_2 + \dots + SH_n}, \quad (6.14)$$

де $SH_1, SH_2 \dots SH_n$ – питома вага страхового відшкодування кожної страхової компанії.

$$SH_{\text{Каско}} = \frac{30 \text{ тис. дол. США}}{30 \text{ тис. дол. США} + 40 \text{ тис. дол. США}} = 43.$$

$$SH_{\text{Автоцивілка}} = \frac{40 \text{ тис. дол. США}}{30 \text{ тис. дол. США} + 40 \text{ тис. дол. США}} = 57.$$

3. Розрахуємо розмір відшкодування кожної страхової компанії за формулою:

$$Q = (S - F) \cdot SH. \quad (6.15)$$

$$Q_{\text{Каско}} = (30 \text{ тис. дол. США} - 2,1 \text{ тис. дол. США}) \cdot 0,43 = 11,99 \text{ тис. дол. США.}$$

$$Q_{\text{Автоцивілка}} = (30 \text{ тис. дол. США} - 3,6 \text{ тис. дол. США}) \cdot 0,57 = 15,05 \text{ тис. дол. США.}$$

4. Розрахуємо загальну суму страхового відшкодування:

$$Q = 11,99 \text{ тис. дол. США} + 15,05 \text{ тис. дол. США} = 27,04 \text{ тис. дол. США.}$$

Завдання 9. Результати фінансово-економічної діяльності комерційного банку "Перший інвестиційний" є такими (млн грн): статутний капітал – 7 500; нерозподілений прибуток – 5 572; кошти в касі та на кореспондентському рахунку в НБУ – 8 808; кошти на кореспондентських рахунках в інших банках – 68 607; залишки на поточних рахунках клієнтів банку – 40 009; переоцінка основних засобів – 25; цінні папери на продаж – 7 886, цінні папери на продаж – 7 886; кредити та заборгованість клієнтів – 20 377; кошти інших банків, розміщені на кореспондентському рахунку банку, – 40 754; капіталізовані дивіденди – 4 200; резерви – 839; довгострокові інвестиції у дочірні установи – 153; основні засоби та нематеріальні активи – 1 083, боргові цінні папери, емітовані банком – 1 552;

нараховані доходи до отримання – 964; нараховані витрати до сплати – 408; інші активи – 559; інші зобов'язання – 7 128; внески та строкові депозити – 450. Розрахуйте величину активів, пасивів комерційного банку "Перший інвестиційний", зокрема власний і залучений капітал.

Методичні рекомендації до виконання завдання 9

1. Розрахуємо величину активів банку "Перший інвестиційний":

Активи банку = Кошти в касі та на кореспондентському рахунку в НБУ + Кошти на кореспондентських рахунках в інших банках + Цінні папери на продаж + Кредити та заборгованість клієнтів + Довгострокові інвестиції у дочірні установи + Основні засоби + Нематеріальні активи + Нараховані доходи до отримання + Інші активи. (6.16)

Активи банку = 8 808 тис. грн + 68 607 тис. грн + 7 886 тис. грн + 20 377 тис. грн + 153 тис. грн + 1 083 тис. грн + 964 тис. грн + 559 тис. грн = 108 437 тис. грн.

2. Розрахуємо величину пасивів банку "Перший інвестиційний":

Пасиви банку = Статутний капітал + Нерозподілений прибуток + Залишки на поточних рахунках клієнтів банку + Переоцінка основних засобів кошти інших банків, розміщені на кореспондентському рахунку банку + Капіталізовані дивіденди + Резерви + Боргові цінні папери, емітовані банком + Нараховані витрати до сплати + Інші зобов'язання + Внески та строкові депозити. (6.17)

Пасиви банку = 7 500 тис. грн + 5 572 тис. грн + 40 009 тис. грн + 25 тис. грн + 40 754 тис. грн + 4 200 тис. грн + 839 тис. грн + 1 552 тис. грн + 408 тис. грн + 7 128 тис. грн + 450 тис. грн = 108 437 тис. грн.

3. Розрахуємо власний капітал банку "Перший інвестиційний":

Власний капітал = Статутний капітал + Нерозподілений прибуток + Переоцінка основних засобів + Капіталізовані дивіденди + Резерви. (6.18)

Власний капітал банку = 7 500 тис. грн + 5 572 тис. грн + 25 тис. грн +
+ 4 200 тис. грн + 839 тис. грн = 18 136 тис. грн.

4. Розрахуємо зобов'язання банку "Перший інвестиційний":

Зобов'язання банку = Залишки на поточних рахунках
клієнтів банку + Кошти інших банків, розміщені
на кореспондентському рахунку банку + Боргові цінні папери, (6.19)
емітовані банком + Нараховані витрати до сплати +
+ Інші зобов'язання + Внески + Строкові депозити.

Зобов'язання банку = 40 009 тис. грн + 40 754 тис. грн + 1 552 тис. грн +
+ 408 тис. грн + 7 128 тис. грн + 450 тис. грн = 90 301 тис. грн.

5. Розрахуємо залучений капітал банку:

Залучений капітал банку = Боргові цінні папери, (6.20)
емітовані банком.

Залучений капітал банку = 1 552 тис. грн.

Завдання 10. Припустимо, що ви маєте вільні грошові кошти в сумі 750 тис. грн та обираєте або покласти гроші на депозитний рахунок комерційного банку "Альфа-банк" під 17 % річних, або вкласти гроші в агробізнес і отримувати щорічний дохід у розмірі 250 тис. грн упродовж 6 років. Визначте, який з варіантів інвестицій є більш вигідним і чому.

Завдання 11. Комерційний банк "Київська Русь" пропонує три варіанти вкладання грошей (100 тис. євро) на 4 роки за схемою складних відсотків. Визначте, який з варіантів є більш вигідним:

варіант 1 – відсоткова ставка 15 % річних за нарахування складних відсотків двічі на рік;

варіант 2 – відсоткова ставка 18 % річних за нарахування щоквартально;

варіант 3 – відсоткова ставка 20 % річних за нарахування щомісяця.

Завдання 12. Визначте поточну вартість грошових потоків (25 тис. дол. США, 35 тис. дол. США, 45 тис. дол. США, 55 тис. дол. США), якщо грошові виплати здійснюються впродовж п'яти років за схемою постнумерандо за відсоткової ставки на рівні 18 %.

Завдання 13. Припустимо, що на початку кожного року в комерційний банк "Кредит – Дніпро" вноситься по 30 тис. євро за схемою пренумерандо. Розрахуйте дисконтовану (майбутню) вартість внеску буде через 5 років, якщо відсоткова ставка становить 18 % (за схемою складних відсотків).

Завдання 14. Припустимо, що результати фінансово-економічної діяльності комерційного банку "Галичина" є такими (тис. грн): кошти на поточних рахунках суб'єктів підприємництва – 45 000; внески до запитання фізичних осіб – 36 000; отримані міжбанківські кредити – 8 000; кредити, надані іншим банкам, – 19 000; кредити, надані суб'єктам підприємництва, – 80 000; строкові депозити – 25 000; кошти бюджету та позабюджетних фондів – 2 000; інвестиції в цінні папери – 4 000; кредити, надані фізичним особам, – 3 000; кошти на кореспондентському рахунку в НБУ – 7 000; кошти в операційній касі банку – 3 000. Визначте, які показники діяльності банку належать до активних, а які до пасивних операцій.

Завдання 15. Фермерське господарство "Крокус" застрахувало врожай пшениці. Унаслідок стихійного лиха господарство недоотримало врожаю, тому страхова компанія зобов'язана відшкодувати 75 % збитків. Розрахуйте розмір страхового відшкодування, якщо середня врожайність упродовж попередніх 5 років становила 30 ц/га, площа посіву дорівнює 300 га, фактична врожайність пшениці – 25 ц/га, закупівельна ціна 1 ц пшениці – 700 грн.

Завдання 16. Припустимо, що ФОП Юрченко застрахував своє майно строком на 1 рік з відповідальністю за крадіжку зі взломом на суму 30 тис. євро. Ставка страхового тарифу становить 0,2 % від страхової суми. Згідно з договором страхування передбачена умовна франшиза на рівні 2,5 %, за якої знижка тарифу дорівнює 7,5 %. Розрахуйте розмір

страхового відшкодування та страхового платежу, якщо фактичний збиток підприємця дорівнює 7 тис. євро.

Тема 7. Ринок цінних паперів: основні поняття, функції, види, учасники

Завдання 1. На фінансовому ринку інвестору пропонують придбати облигації за ціною 800 євро. Розрахуйте: а) дохідність у разі погашення облигації за умови, що строк обігу цих облигацій становить 4 роки, номінал облигації дорівнює 1 000 євро, а купонна ставка – 18 %; б) дохідність у разі погашення облигації, якщо орієнтовна дохідність облигації становить 25,5 %. Побудуйте криву дохідності облигацій.

Методичні рекомендації до виконання завдання 1

1. Розрахуємо рівень очікуваної дохідності облигації за формулою:

$$I_{be} = \frac{P_f - P_c / n + C}{\frac{P_f + P_c}{2}}, \quad (7.1)$$

де I_{be} – рівень очікуваної дохідності облигації;

P_f – прогнозна вартість реалізації (номінал) облигації;

P_c – поточна ринкова вартість облигації на момент оцінювання;

n – кількість років до погашення;

C – номінальна вартість облигації.

Підставимо дані завдання у формулу (7.1) і отримуємо:

$$I_{be} = \frac{1000 \text{ євро} - 800 \text{ євро} / 4 + 180}{\frac{1000 \text{ євро} + 800 \text{ євро}}{2}} = 0,255 \text{ або } 25,5.$$

2. Згідно з ключовими положеннями функціонування фінансового ринку економічно доцільним є те, щоб за однієї ставки дисконтування поточна вартість облигації була нижче ринкової, за другої – вище, тому $r_1 = 25 \%$, $r_2 = 27 \%$. Відповідно $P_1 = 834,688$ євро, $P_2 = 794,8005$ євро.

Розрахуємо дохідність у разі погашення облигації за формулою:

$$I_b = r_2 + \frac{P_1 - P_p}{P_1 - P_2} \cdot (r_2 - r_1), \quad (7.2)$$

де I_b – дохідність у разі погашення облигації;

r_1 – дохідність облигацій за ставки дисконтування нижче за ринкову;

r_2 – дохідність облигацій за ставки дисконтування вище за ринкову;

P_1 – ціна однієї облигації за ставки дисконтування нижче за ринкову;

P_2 – ціна однієї облигації за ставки дисконтування вище за ринкову.

Підставимо дані завдання у формулу (7.2) і отримуємо:

$$I_b = 0,25 + \frac{834,69 \text{ євро} - 800 \text{ євро}}{834,69 \text{ євро} - 794,8 \text{ євро}} \cdot (0,27 - 0,25) = 0,2673 \text{ або } 26,73\%.$$

Отже, якщо інвестор придбає облигацію за ціною 800 євро, то дохідність облигації до погашення становитиме 26,73 %.

3. Побудуємо криву дохідності облигацій (рис. 7.1):

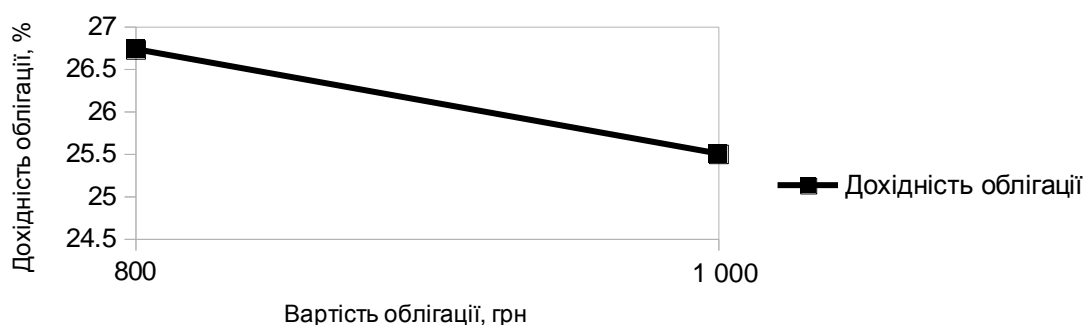

Рис. 7.1. Графік дохідності облигацій

Завдання 2. На фінансовому ринку реалізується облигація машинобудівного підприємства "Стрілка" номіналом 100 грн за ціною 90 грн. Визначте чи доцільно придбати облигації даного підприємства, якщо погашення облигації і виплату відсотків передбачено через 4 роки, ставка відсотка (купон) дорівнює 25 % річних, норма поточної дохідності за облигаціями такого типу – 18 %.

Методичні рекомендації до виконання завдання 2

Для визначення доцільності придбання облігацій машинобудівного підприємства "Стрілка" необхідно розрахувати поточну вартість однієї облігації та її дохідність у разі погашення.

1. Розрахуємо поточну вартість однієї облігації за формулою:

$$P_c = \frac{N + N \cdot C_k \cdot n}{(1+r)^n}, \quad (7.3)$$

де P_c – поточна вартість однієї облігації;

N – номінал однієї облігації;

C_k – ставка відсотка (купон) облігації;

r – норма поточної дохідності за облігаціями такого типу.

Підставимо дані завдання у формулу (7.3) і отримуємо:

$$P_{\text{обл.к.}} = \frac{100 \text{ грн} + 100 \text{ грн} \cdot 0,25 \cdot 4}{(1+0,18)^4} = 103,15 \text{ грн.}$$

2. Розрахуємо дохідність при погашенні облігації за формулою:

$$I_b = n \sqrt[n]{\frac{N + C_k}{P_p}} - 1, \quad (7.4)$$

де I_b – дохідність при погашенні облігації;

n – термін погашення облігації;

P_p – ціна однієї облігації.

Підставимо дані задачі у формулу (7.4) і отримуємо:

$$I_b = 4 \sqrt[4]{\frac{100 \text{ грн} + 100 \text{ грн} \cdot 0,254}{90 \text{ грн}}} - 1 = 0,21 \text{ або } 22,1.$$

Отже, придбання облігацій машинобудівного підприємства "Стрілка" є доцільним, оскільки ринкова ціна облігації ($P_m = 90$ грн) менша за її поточну вартість ($P_c = 103,15$ грн), тому інвестор, вклавши кошти в цей

фінансовий інструмент, отримає більшу дохідність у разі погашення ($I_b = 22,1\%$), ніж за альтернативного розміщення коштів ($I_a = \%$).

Завдання 3. Комерційним банком "ОТР" (м. Львів) прийнято до обліку вексель вартістю 50 тис. дол. США і строком погашення – 12 місяців. Розрахуйте величину дисконту (дохід банку) та суму, яку отримає векселедавець, якщо "ОТР-банк" здійснив облік векселя за 10 місяців до строку його погашення, а дисконтна ставка дорівнює 5 % річних.

Методичні рекомендації до виконання завдання 3

1. Розрахуємо скорочення терміну погашення векселя:

$$T = 12 \text{ місяців} - 10 \text{ місяців} = 2 \text{ місяці (або 60 днів)}.$$

2. Визначення величини дисконту (сума доходу банку) за формулою:

$$S = \frac{V \cdot r \cdot T}{360 \cdot 100}, \quad (7.5)$$

де S – величина дисконту (сума доходу банку);

V – вартість векселя;

r – дисконтна ставка;

T – кількість днів (місяців) скорочення строку погашення.

$$S = \frac{50 \text{ тис. дол. США} \cdot 0,05 \cdot 60}{360 \cdot 100} = 416,7 \text{ дол. США.}$$

3. Розрахуємо суму, яку отримає векселедавець:

$$I = 50 \text{ тис. дол. США} - 0,4167 \text{ тис. дол. США} = 49,58 \text{ тис. дол. США.}$$

Завдання 4. Інвестору пропонують придбати акції авіакомпанії "Sky" за ринковою ціною 1 200 дол. США. Визначте чи доцільно інвестору купувати акції цієї компанії, якщо впродовж року компанія сплатила

дивіденди в розмірі 25 дол. США на одну акцію, прогнозний щорічний темп приросту дивідендів дорівнює 11 %, поточна дохідність за акціями цього типу – 15 %.

Методичні рекомендації до виконання завдання 4

Для визначення доцільності придбання акцій авіакомпанії "Sky" необхідно порівняти показник очікуваної дохідності з показником поточної дохідності акцій даного типу. Показник очікуваної дохідності акцій розрахуємо за формулою:

$$i_0 = \frac{D_0 \cdot (1 + g)}{P_p} + g, \quad (7.6)$$

де i_0 – показник очікуваної дохідності акцій;

D_0 – останні сплачені дивіденди за акцією до моменту оцінки;

P_p – ринкова ціна однієї акції;

g – річний темп приросту дивідендів ($g = \text{const}$).

Підставимо дані завдання у формулу (7.6) і отримуємо:

$$i_0 = \frac{25 \cdot (1 + 0,11)}{1200} + 0,11 = 0,133.$$

Отже, на даний час акції авіакомпанії *Sky* переоцінені, оскільки показник очікуваної дохідності ($i_0 = 13,3\%$) є нижчим, ніж поточна дохідність за акціями цього типу ($i_p = 15\%$), тому купувати їх є недоцільним.

Завдання 5. Облігація компанії *Private Jets* з нульовим купоном номіналом 100 дол. США і строком погашення через 3 роки реалізується на фінансовому ринку за ціною 80 дол. США. Визначте, чи доцільно інвестору купувати облігації цієї компанії, якщо є можливість альтернативного інвестування з нормою доходу на рівні 10 %.

Завдання 6. Безстрокова облігація нафтопереробного підприємства "Укрнафтохім" номіналом 100 євро реалізується на фінансовому

ринку за ціною 120 євро. Розрахуйте очікувану дохідність на одну облигацію та визначте чи є доцільною інвестиція в облигації, якщо річна купонна ставка дорівнює 18 %, а поточна дохідність за облигаціями – 16 %.

Завдання 7. Інвестору пропонують придбати акції ІТ-компанії *IPay* за ринковою ціною 1 000 євро. Визначте чи доцільно інвестору купувати акції цієї компанії, якщо впродовж року компанія сплатила дивіденди в розмірі 20 євро на одну акцію, прогнозний щорічний темп приросту дивідендів дорівнює 10 %, поточна дохідність за акціями цього типу – 12 %.

Завдання 8. Інвестор придбав облигацію вартістю 5 500 грн з рівнем дохідності – 10 % та відсотковою ставкою – 10 %. У зв'язку з тим, що відсоткова ставка підвищилася з 10 % до 13 %, інвестор вирішив продати облигації. Розрахуйте: а) курс облигації на момент перепродажу, якщо до її погашення залишилося 2 роки; б) загальний дохід нового покупця на момент погашення облигації.

Завдання 9. 2 вересня 2022 року інвестор придбав вексель вартістю 5 000 дол. США і терміном погашенням – 1 рік та розмістив його для обліку у комерційний банк "ПУМБ". 12 січня 2023 року інвестор вирішив дисконтувати вексель за обліковою ставкою на рівні 26 %. Розрахуйте суму, яку отримає інвестор і комерційний банк "ПУМБ", якщо кількість днів, які приймаються до розрахунку впродовж року, становить 360, кількість днів упродовж місяця – 30.

Тема 8. Корпоративні фінанси.

Система корпоративних відносин в Україні

Завдання 1. Акціонерний капітал ПрАТ "Одеський завод дитячого харчування" сформовано виключно з простих акцій (кількість простих акцій – 100 тис. шт., балансова вартість однієї акції – 75 грн). Розмір залученого капіталу цього підприємства становить 20 млн грн. Розрахуйте середньозважену вартість акціонерного капіталу та величину дивідендів на одну акцію, якщо дохід акціонерного товариства до сплати відсотків і податків дорівнює 25 млн грн, вартість власного (акціонерного) капіталу – 16 %, вартість залученого капіталу – 14 %, ставка податку

на прибуток підприємства – 18 %, а весь чистий прибуток розподіляється на виплату дивідендів.

Методичні рекомендації до виконання завдання 1

1. Розрахуємо вартість користування позикою:

$$I = 20 \text{ млн грн} \cdot 0,14 = 2,8 \text{ млн грн.}$$

2. Розрахуємо величину прибутку до оподаткування ПрАТ "Одеський завод дитячого харчування" за формулою:

$$P_t = I - T, \quad (8.1)$$

де P_t – прибуток до оподаткування;

T – сума податку.

$$P_t = 25 \text{ млн грн} - 2,8 \text{ млн грн} = 22,2 \text{ млн грн.}$$

3. Розрахуємо величину податку на прибуток ПрАТ "Одеський завод дитячого харчування" за формулою:

$$T = 22,2 \text{ млн грн} \cdot 0,18 = 3,99 \text{ млн грн.}$$

4. Розрахуємо величину чистого прибутку ПрАТ "Одеський завод дитячого харчування":

$$P_n = 22,2 \text{ млн грн} - 3,99 \text{ млн грн} = 18,21 \text{ млн грн.}$$

5. Розрахуємо величину дивідендів на одну акцію за формулою:

$$D = \frac{P}{N}, \quad (8.2)$$

де P – чистий прибуток підприємства;

N – кількість акцій.

$$D = 18\,210\,000 \text{ грн} / 100\,000 \text{ акцій} = 182,1 \text{ грн} / \text{акцію.}$$

6. Розрахуємо середньозважену вартість капіталу за формулою:

$$WACC = \sum_{i=1}^n w_i \times k_i, \quad (8.3)$$

де w_i – питома вага i -го джерела капіталу;

k_i – вартість i -го джерела капіталу.

$$w_{BK} = \frac{7,5 \text{ млн грн}}{75 \text{ грн/акцію} \cdot 100\,000 \text{ акцій} + 20 \text{ млн грн}} = 0,273.$$

$$w_{PK} = \frac{20 \text{ млн грн}}{75 \text{ грн} \cdot 100\,000 \text{ акцій} + 20 \text{ млн грн}} = 0,727.$$

$$WACC = (0,273 \cdot 0,1) + (0,727 \cdot 0,14) + (1 - 0,18) = 0,9655 \text{ або } 96,55 \%$$

Завдання 2. У судовому порядку ухвалено рішення про ліквідацію ЗАТ "Полтавахімпром". Фінансово-економічні показники діяльності даного підприємства є наступні: статутний капітал підприємства дорівнює 600 тис. грн, з яких 12 % становлять привілейовані акції; ліквідаційна маса – 1 500 тис. грн, зокрема майно під заставою – 220 тис. грн; витрати на ведення справи про банкрутство – 80 тис. грн, зокрема оплата послуг ліквідатора – 40 тис. грн. Також підприємство має такі зобов'язання: заборгованість по нарахованих, але невиплачених підприємством дивідендах – 20 тис. грн; заборгованість перед Державним бюджетом – 120 тис. грн; заборгованість перед місцевим бюджетом – 80 тис. грн; заборгованість перед комерційним банком "МТБ" – 150 тис. грн; заборгованість по кредиту забезпеченому заставою – 250 тис. євро; заборгованість з оплати праці персоналу – 150 тис. грн; кредиторська заборгованість – 380 тис. грн; заборгованість за виданими й акцептованими векселями – 270 тис. грн; облігації в обігу – 200 тис. грн. Визначте порядок погашення вимог кредиторів ЗАТ "Полтавахімпром".

Методичні рекомендації до виконання завдання 2

1. Покриття витрат на ведення справи про банкрутство:

$$C_b = 1\,500\,000 \text{ грн} - 80\,000 \text{ грн} = 1\,420\,000 \text{ грн}.$$

2. Погашення заборгованості з оплати праці персоналу:

$$C_w = 1\,420\,000 \text{ грн} - 150\,000 \text{ грн} = 1\,270\,000 \text{ грн.}$$

3. Погашення заборгованості перед бюджетами різних рівнів:

$$C_s = 1\,270\,000 \text{ грн} - (120 \text{ тис. грн} + 80 \text{ тис. грн}) = 1\,070\,000 \text{ грн.}$$

4. Погашення заборгованості перед усіма іншими кредиторами:

$$C_c = 1\,070\,000 \text{ грн} - (150\,000 \text{ грн} + 380\,000 \text{ грн} + 270\,000 \text{ грн} + 200\,000 \text{ грн} + (250\,000 \text{ грн} - 220\,000 \text{ грн}) + 20\,000 \text{ грн}) = 20\,000 \text{ грн.}$$

5. Виплата дивідендів власникам привілейованих акцій:

$$D_{ps} = 500\,000 \text{ грн} \cdot 0,12 = 72 \text{ тис. грн.}$$

Отже, після погашення вимог кредиторів привілейовані акції на суму 20 тис. грн будуть погашатись на 40 % від номіналу, їхні власники отримають дохід у сумі 72 тис. грн. Прості акції будуть анульовані, їх власникам дивіденди сплачені не будуть.

Завдання 3. Припустимо, що у 2021 р. інвестор придбав акцію ІТ-компанії *Gold Way* номіналом 100 євро за курсом 108 % і у 2023 р. продав за курсом 120 %. Розрахуйте сукупну та кінцеву дохідність акцій компанії *Gold Way*, якщо у 2021 р. рівень дивіденду становив 10 євро на одну акцію, у 2022 р. – 12 %, у 2023 р. – 15 %.

Методичні рекомендації до виконання завдання 3

1. Розрахуємо розмір дивідендів, які отримає інвестор за період 2021 – 2023 рр., за формулою:

$$D = r \cdot N, \tag{8.4}$$

де D – очікуваний розмір дивідендів;

r – ставка дивіденду;

N – номінальна вартість акції.

Підставимо дані завдання у формулу (8.4) і отримуємо:

$$D_{2021} = 0,1 \cdot 100 \text{ євро} = 10 \text{ євро.}$$

$$D_{2022} = 0,12 \cdot 100 \text{ євро} = 12 \text{ євро.}$$

$$D_{2023} = 0,15 \cdot 100 \text{ євро} = 15 \text{ євро.}$$

2. Розрахуємо вартість однієї акції за формулою:

$$P = c \cdot N, \quad (8.5)$$

де P – вартість акції;

c – курс акції.

$$P_{2021} = 1,08 \cdot 100 \text{ євро} = 108 \text{ євро.}$$

$$P_{2023} = 1,18 \cdot 100 \text{ євро} = 118 \text{ євро.}$$

3. Розрахуємо сукупну та кінцеву дохідність акцій за формулами:

$$i_t = \frac{\sum D_i + (P_1 - P_0)}{P_0} \cdot 100, \quad (8.6)$$

де i_t – сукупна дохідність акцій;

D_i – дивіденд, який виплачують в i -му році;

P_1 – очікувана вартість акцій на момент продажу;

P_0 – вартість придбання акцій.

$$i_f = \frac{\sum D_i + (P_1 - P_0)}{P_0 \cdot n} \cdot 100, \quad (8.7)$$

де i_f – кінцева дохідність акцій;

n – очікувана кількість років від купівлі до продажу акцій.

Підставимо дані задачі у формули (8.6 – 8.7) і отримуємо:

$$i_t = \frac{(10 + 12 + 15) + (118 - 108)}{108} \cdot 100 = 43,5.$$

$$i_f = \frac{(10 + 12 + 15) + (118 - 108)}{108 \cdot 3} \cdot 100 = 14,5.$$

Отже, сукупна дохідність акцій компанії *Gold Way* дорівнює 43,5 %, а річна дохідність акцій – 14,5 %.

Завдання 4. Прибуток ПрАТ "Причорноморський рибний завод", який спрямовується на виплату дивідендів акціонерам, дорівнює 7 100 тис. грн. Розрахуйте розмір дивіденду за звичайними акціями, якщо загальна сума акцій – 6 400 тис. грн, зокрема сума привілейованих акцій – 1 500 тис. грн з фіксованим розміром дивіденду 28 % їхньої номінальної вартості.

Методичні рекомендації до виконання завдання 4

1. Розрахуємо суму звичайних акцій: 6 400 тис. грн – 1 500 тис. грн = 4 900 тис. грн.

2. Розрахуємо розмір доходу власників привілейованих акцій:

$$I_p = \frac{1500 \text{ тис. грн} \cdot 28}{100} = 420 \text{ тис. грн.}$$

3. Розрахуємо розмір доходу власників звичайних акцій:

$$7100 \text{ тис. грн} - 420 \text{ тис. грн} = 6680 \text{ тис. грн.}$$

4. Розрахуємо розмір дивідендів власників звичайних акцій:

$$D_v = \frac{I_v}{P_v} \cdot 100, \quad (8.8)$$

де D_v – розмір дивідендів власників звичайних акцій.

$$D_v = \frac{6680 \text{ тис. грн}}{4900 \text{ тис. грн}} \cdot 100 = 136,33 \%$$

Завдання 5. Розрахуйте курс акцій і суму емісійного доходу ПрАТ "АТК-Банк" від продажу акцій на фондовому ринку України, якщо кількість вилучених і реалізованих на фондовому ринку акцій становить 20 000 шт., номінальна вартість однієї акції – 200 грн, очікуваний дивіденд на одну акцію – 32,55 %, норма банківського відсотка на дату реалізації – 19,5 %, сума емісійних витрат – 125 тис. грн.

Завдання 6. Станом на 01.01.2023 р. структура пасивів ПрАТ "Машбудпром" була такою: статутний капітал – 50 млн грн, власний капітал – 55 млн грн, резервний капітал – 1,5 млн грн, конвертовані облігації – 1 млн грн, кредити банку – 8,8 млн грн, зобов'язання – 0,4 млн грн, нерозподілений прибуток – 0 млн грн. Розрахуйте величину акціонерного та власного капіталу, а також зобов'язань підприємства на 01.01.2023 р. і 31.12.2023 р., якщо впродовж року було додатково емітовано акції на суму 1,5 млн грн, облігації на суму 1 млн грн, які були конвертовані в акції, та отримано прибуток у розмірі 0,7 млн грн, який залишився нерозподіленим.

Тема 9. Електронні фінанси. Ризики шахрайства у сфері електронних фінансів

Завдання 1. Відома інформація, наведена у табл. 9.1, щодо ситуації на біржовому ринку.

Таблиця 9.1

Структура біржового ринку

Компанії	Ціна акцій, дол. США	Кількість акцій, шт.	Зміна ціни акцій, %
А	60	20	12
Б	35	90	-8
В	85	50	18

Розрахуйте індекси Доу-Джонса, S&P 500, FTSE 100.

Методичні рекомендації до виконання завдання 1

1. Розрахуємо індекс Доу-Джонса:

$$DJI = \frac{\sum S_p \cdot \Delta P}{n_c} = \frac{\sum Q}{n_c}, \quad (9.1)$$

де DJI – індекс Доу-Джонса;

S_p – ціна однієї акції;

ΔP – зміна ціни акції;

n_c – кількість досліджуваних корпорацій;

Q – сума котирувань акцій.

$$DJI = \frac{60 \cdot 1,2 + 35 \cdot 0,92 + 85 \cdot 1,1800}{3} = 68,17.$$

2. Розрахуємо індекс S&P 500:

$$SP \& 500 = \frac{\sum P \cdot n}{\sum S_p \cdot n_t}, \quad (9.2)$$

де P – ціна;

S_p – ціна акцій;

n_t – кількість акцій.

$$I_{DD} = \frac{55 \cdot 15 + 18,6 \cdot 95 + 80,5 \cdot 45}{60 \cdot 20 + 35 \cdot 90 + 85 \cdot 50} = 107,15.$$

2. Розрахуємо індекс FTSE 100:

$$FTSE100 = \sqrt[3]{IP_1 \cdot IP_2 \dots \cdot IP_n}, \quad (9.3)$$

де $IP_1, IP_2 \dots IP_n$ – зміни цін акцій.

$$I_{FT} = \sqrt[3]{1,12 \cdot 0,92 \cdot 1,18} = 1,1 \text{ або } 110\%.$$

Завдання 2. Припустимо, що брокер прийняв замовлення на укладання ф'ючерсного контракту на купівлю 15 тис. дол. США за ціною 38,05 грн / дол. США (гарантійна застава становить 18 %). У день виконання ф'ючерс був закритий за курсом котирування 38,08 дол. США / грн. Розрахуйте суму застави та прибуток (збиток) продавця ф'ючерса.

Методичні рекомендації до виконання завдання 2

1. Розрахуємо вартість ф'ючерсної угоди за формулою:

$$V_f = S \cdot r_e, \quad (9.4)$$

де V_f – вартість ф'ючерсної угоди;

S – сума грошей, визначена у ф'ючерсному контракті;

r_e – валютний курс.

$$V_f = 15 \text{ тис. дол. США} \cdot 38,05 = 570,75 \text{ тис. дол. США.}$$

2. Розрахуємо гарантійну суму, яку брокер вносить на депозитний рахунок клієнта:

$$M_g = V_f \cdot r_{mg}, \quad (9.5)$$

де M_g – гарантійна сума застави;

r_{mg} – норма гарантійної застави.

$$M_g = 570,75 \text{ тис. дол. США} \cdot 0,18 = 102,74 \text{ тис. дол. США.}$$

3. Відповідно до умов договору брокер тримав ф'ючерс до дня виконання, а у день виконання ф'ючерс був закритий за курсом котирування (30,08 дол. США / євро). Звідси прибуток брокера, який купив ф'ючерс, становить:

$$\text{Прибуток брокера, який купив ф'ючерс} = 450,75 \text{ тис. дол. США} \cdot (38,08 \text{ тис. дол. США} - 38,05 \text{ тис. дол. США}) = 13,52 \text{ тис. дол. США.}$$

4. Розрахуємо величину збитку брокера, який продав ф'ючерс:

$$\text{Збиток брокера} = 81,14 \text{ тис. дол. США} \cdot (38,05 \text{ тис. дол. США} - 38,08 \text{ тис. дол. США}) = -2,43 \text{ тис. дол. США.}$$

5. Розрахуємо суму повернутої застави:

$$\text{Сума повернутої застави} = 15 \text{ тис. дол. США} - 13,52 \text{ тис. дол. США} = 1\,480 \text{ дол. США.}$$

Завдання 3. Митна вартість сільськогосподарської продукції, яка надійшла до України, дорівнює 10 тис. дол. США. Розрахуйте суму імпортного мита, митного збору, акцизного збору та податку на додану вартість, якщо ставка імпортного мита відповідно до Єдиного митного тарифу становить 15 %, ставка акцизного збору – 35 %, ставка ПДВ – 19 %, а курс гривні щодо долара – 32,9 грн / дол. США.

Методичні рекомендації до виконання завдання 3

1. Розрахуємо митну вартість сільськогосподарської продукції, яка надійшла до України, у доларах США:

$$V = 10 \text{ тис. дол. США} \cdot 32,9 \text{ грн / дол. США} = 329 \text{ тис. грн.}$$

2. Розрахуємо величину імпортного мита відповідно до Єдиного митного тарифу:

$$M = 329 \text{ тис. грн} \cdot 0,15 = 49,35 \text{ тис. грн.}$$

3. Розрахуємо величину збору на митне оформлення товару:

$$G = 329 \text{ тис. грн} \cdot 0,19 = 62,51 \text{ тис. грн.}$$

4. Розрахуємо величину акцизного збору:

$$T_i = (329 \text{ тис. грн} + 49,35 \text{ тис. грн} + 62,51 \text{ тис. грн}) \cdot 0,35 = 154,3 \text{ тис. грн.}$$

5. Розрахуємо розмір податку на додану вартість:

$$T_{va} = (329 \text{ тис. грн} + 154,3 \text{ тис. грн}) \cdot 0,2 = 96,66 \text{ тис. грн.}$$

Завдання 4. Припустимо, що фінансова система країни Бета характеризується такими показниками (млрд євро): експорт товарів – 64,3, імпорт товарів – 75,1, експорт послуг – 21,05, імпорт послуг – 17,01, доходи резидентів від інвестицій – 6,86, доходи нерезидентів від інвестицій – 12,01, поточні трансферти (надходження) – 9,88, поточні трансферти (надходження) – 4,11, поточні трансферти (виплати) – 1,75, прямі іноземні інвестиції з-за кордону – 3,6, прямі іноземні інвестиції за кордон – 0,75, портфельні інвестиції за кордон – 2,5, портфельні інвестиції з-за кордону – 7,8, чисті помилки та упущення – (-4,08), резервні активи – 3,5. Розрахуйте такі показники: сальдо рахунку поточних операцій, сальдо рахунку операцій з капіталом, сальдо фінансових операцій. Спрогнозуйте, що відбудеться з курсом національної валюти країни Бета (ревальвація або девальвація).

Методичні рекомендації до виконання завдання 4

1. Розрахуємо сальдо рахунку поточних операцій за формулою:

$$S_{co} = (E_g - I_g) + (E_s - I_s) + (I_r - I_{nr}) + (TR_a - TR_b), \quad (9.6)$$

де S_{co} – сальдо рахунку поточних операцій;

E_g – експорт товарів;

I_g – імпорт товарів;

E_s – експорт послуг;

I_s – імпорт послуг;

I_r – доходи резидентів від інвестицій;

I_{nr} – доходи нерезидентів від інвестицій;

TR_a – поточні трансферти (надходження);

TR_b – поточні трансферти (виплати).

$$S_{co} = (64,3 \text{ млрд євро} - 75,1 \text{ млрд євро}) + (21,05 \text{ млрд євро} - 17,01 \text{ млрд євро}) + (6,86 \text{ млрд євро} - 12,01 \text{ млрд євро}) + (4,11 \text{ млрд євро} - 1,75 \text{ млрд євро}) = -9,55 \text{ млрд євро}.$$

2. Розрахуємо сальдо рахунку операцій з капіталом за формулою:

$$S_{cp} = (FI_{dfa} - FI_{dta}) + (FI_{pfa} - FI_{pta}), \quad (9.7)$$

де S_{cp} – сальдо рахунку операцій з капіталом;

FI_{dfa} – прямі іноземні інвестиції з-за кордону;

FI_{dta} – прямі іноземні інвестиції за кордон;

FI_{pfa} – портфельні інвестиції з-за кордону;

FI_{pta} – портфельні інвестиції за кордон.

$$S_{cp} = (3,6 \text{ млрд євро} - 0,78 \text{ млрд євро}) + (7,8 \text{ млрд євро} - 2,5 \text{ млрд євро}) = 8,15 \text{ млрд євро}.$$

3. Розрахуємо сальдо фінансових операцій за формулою:

$$S_{fo} = NM - R_a, \quad (9.8)$$

де S_{fo} – сальдо фінансових операцій;

NM – чисті помилки та упущення в платіжному балансі;

R_a – резервні активи фінансової системи.

$$S_{fo} = (-4,08 \text{ млрд євро} + 3,5 \text{ млрд євро}) = -0,58 \text{ млрд євро}.$$

4. Курс національної валюти країни Бета буде девальвувати, оскільки і сальдо рахунку поточних операцій (–16,04 млрд євро), і сальдо фінансових операцій є від'ємними (–0,44 млрд євро).

Завдання 5. Розрахуйте максимально можливий і реальний рівень грошово-кредитної мультиплікації в країні А, якщо норма обов'язкового банківського резервування дорівнює 10 %, готівкові гроші (поза банківською системою) – 282 млрд євро, банківські резерви – 320 млрд євро, загальна сума депозитів банківської системи – 480 млрд євро.

Методичні рекомендації до виконання завдання 5

1. Розрахуємо величину грошово-кредитного мультиплікатора за формулою:

$$m_p = \frac{1}{10} \cdot 100 = 10. \quad (9.9)$$

2. Розрахуємо реальний рівень грошово-кредитної мультиплікації за формулою:

$$m_r = \frac{M_0 + D}{M_0 + R}, \quad (9.10)$$

де M_0 – готівкові гроші (поза банківською системою);

D – сума депозитів;

R – банківські резерви.

$$m = \frac{282 \text{ млрд євро} + 480 \text{ млрд євро}}{282 \text{ млрд євро} + 320 \text{ млрд євро}} = 1,27.$$

Отже, з одного євро приросту резервів національна банківська система країни А може створити 10 євро ($m_p = 10$), а створює лише 1,27 євро ($m_r = 1,27$).

Завдання 6. Відома інформація, наведена у табл. 9.2, щодо ситуації на біржовому ринку.

Структура біржового ринку

Компанії	Ціна акцій, дол. США	Кількість акцій, шт.	Зміна ціни акцій, %
X	50	20	10
Y	20	90	-16
Z	70	45	24

Розрахуйте індекси Доу-Джонса, S&P 500, FTSE 100.

Завдання 7. Припустимо, що брокер прийняв замовлення на укладання ф'ючерсного контракту на купівлю 10 тис. євро строком на 4 місяці. За ціною 35,05 грн/євро, гарантійна застава 12 %, у день виконання ф'ючерс був закритий за курсом котирування 34,95 грн/євро. Розрахуйте суму застави та прибуток (збиток) продавця ф'ючерса.

Завдання 8. Проаналізуйте стан бюджетної безпеки країни Альфа у 2020 – 2022 рр., економіка якої характеризується показниками, наведеними у табл. 9.3.

Вхідні показники для аналізу бюджетної безпеки країни Альфа

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет (без урахування доходів Пенсійного фонду), %	24,0	25,0	28,0
Відношення дефіциту (профіциту) Державного бюджету до ВВП, %	3,0	2,5	3,2
Покриття дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень, %	27,5	28,0	30,0
Відношення дефіциту (профіциту) торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі, %	5,6	4,5	4,9
Обсяг трансфертів з Державного бюджету, % до ВВП	17,0	15,0	18,0
Амплітуда коливань бюджетних видатків на одну особу між регіонами України, %	20,0	18,2	21,5

Зробіть відповідні висновки.

Завдання 9. Проаналізуйте стан боргової безпеки країни Бета у 2020 – 2022 рр., економіка якої характеризується показниками, наведеними у табл. 9.4.

Таблиця 9.4

Вхідні показники для аналізу боргової безпеки країни Бета

Показник	2021 р.	2022 р.
Відношення загального державного боргу до ВВП, %	55	60
Відношення зовнішнього боргу до ВВП, %	27	29
Рівень зовнішньої заборгованості на одну особу, дол. США	150	195
Відношення державного зовнішнього боргу до обсягу експорту товарів і послуг, %	70	75
Відношення відсоткових платежів з обслуговування зовнішнього боргу до обсягу експорту товарів і послуг, %	10	12
Відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування зовнішнього боргу до доходів Державного бюджету, %	20	25
Відношення внутрішнього боргу до ВВП, %	30	28
Відношення сукупних платежів з обслуговування внутрішнього боргу до доходів Державного бюджету, %	20	22
Відношення заборгованості уряду за державними цінними паперами до ВВП, %	25	20

Зробіть відповідні висновки.

Завдання 10. Станом на 01.01.2022 р. у країні Дельта в обігу знаходилося 50,8 млрд гр. од. (або 100,0 млрд гр. од.). Станом на 31.12.2022 р. у країні Дельта в обігу знаходилося 40,05 млрд гр. од., водночас обсяг грошової маси не змінився. Визначте, як змінилася реальна вартість грошей у країні Дельта.

Тема 10. Основи ефективного управління фінансами домогосподарств

Завдання 1. Припустимо, що у вас є вільні грошові кошти в сумі 25 тис. дол. США і ви плануєте придбати дачу. Загальна площа дачного будинку становить 100 м², вартість 1 м² будинку – 200 дол. США. Також

на присадібній ділянці розташований гараж площею 60 м² (вартість 1 м² гаражу – 100 дол. США). Вартість інших споруд дорівнює 2 тис. дол. США. Чи вигідною є дана інвестиція, якщо невідновлюване фізичне зношення дачі становить 2 тис. дол. США, відновлюване фізичне зношення – 3 тис. дол. США, відновлюване функціональне зношення – 1 тис. дол. США, ринкова вартість земельної ділянки – 5 тис. дол. США.

Методичні рекомендації до виконання завдання 1

1. Розрахуємо повну вартість відтворення споруд:

$$\begin{aligned} \text{Вартість відтворення споруд} &= \text{Вартість будинку} + \\ &+ \text{Вартість гаражу} + \text{Вартість інших споруд.} \end{aligned} \quad (10.1)$$

$$\begin{aligned} \text{Вартість відтворення споруд} &= (200 \text{ дол. США/м}^2 \cdot 100 \text{ м}^2) + \\ &+ (100 \text{ дол. США / м}^2 \cdot 60 \text{ м}^2) + 2 \text{ тис. дол. США} = 28 \text{ тис. дол. США.} \end{aligned}$$

2. Розрахуємо загальну вартість накопиченого фізичного зношення дачі:

$$\begin{aligned} \text{Загальна вартість накопиченого фізичного зношення} &= \\ &= \text{Невідновлюване фізичне зношення} + \text{Відновлюване фізичне} \\ &\text{зношення} + \text{Відновлюване функціональне зношення.} \end{aligned} \quad (10.2)$$

$$\begin{aligned} \text{Загальна вартість накопиченого фізичного зношення} &= 3 \text{ тис. дол. США} + \\ &+ 2 \text{ тис. дол. США} + 1 \text{ тис. дол. США} = 6 \text{ тис. дол. США.} \end{aligned}$$

3. Розрахуємо вартісну оцінку дачі:

$$\begin{aligned} \text{Вартісна оцінка дачі} &= \text{Повна вартість відтворення споруд} - \\ &- \text{Загальна вартість накопиченого фізичного зношення} + \\ &+ \text{Ринкова вартість земельної ділянки.} \end{aligned} \quad (10.3)$$

$$\begin{aligned} \text{Вартісна оцінка дачі} &= 28 \text{ тис. дол. США} - 6 \text{ тис. дол. США} + \\ &+ 5 \text{ тис. дол. США} = 27 \text{ тис. дол. США.} \end{aligned}$$

Отже, купівля дачі є вигідною інвестицією, оскільки вартісна оцінка дачі (27 тис. дол. США) є нижчою її ринкової ціни (25 тис. дол. США).

Завдання 2. Ви плануєте придбати земельну ділянку та надавати її в оренду впродовж наступних восьми років. Щорічні рентні платежі будуть надходити в кінці року та становити 20 тис. дол. США. Розрахуйте поточну вартість земельної ділянки, якщо через вісім років ви плануєте її продати за 110 тис. дол. США, а ставка дисконтування дорівнює 14 %.

Методичні рекомендації до виконання завдання 2

1. Розрахуємо поточну вартість рентних платежів:

Поточна вартість рентних платежів = $20 \text{ тис. дол. США} \cdot (1 / (1 + 0,14) + 1 / (1 + 0,14)^2 + 1 / (1 + 0,14)^3 + 1 / (1 + 0,14)^4 + 1 / (1 + 0,14)^5 + 1 / (1 + 0,14)^6 + 1 / (1 + 0,14)^7 + 1 / (1 + 0,14)^8) = 92,78 \text{ тис. дол. США}.$

2. Розрахуємо поточну вартість реверсії:

Поточна вартість реверсії = $110 \text{ тис. дол. США} \cdot (1 / (1 + 0,14) \cdot 8) = 38,56 \text{ тис. дол. США}.$

3. Розрахуємо поточну вартість земельної ділянки:

Поточна вартість земельної ділянки = Поточна вартість платежів + Поточна вартість реверсії. (10.4)

Поточна вартість земельної ділянки = $92,78 \text{ тис. дол. США} + 38,56 \text{ тис. дол. США} = 131,34 \text{ тис. дол. США}.$

Завдання 3. Припустимо, що ви є власником комерційної нерухомості в центрі м. Харків, яку плануєте здати в оренду на 10 років. Початкова щорічна орендна плата (платежі авансом) становить 10 тис. євро та збільшуються на 1 тис. євро в кінці кожного року. Визначте вартість прав орендодавця, якщо вартість реверсії дорівнює 250 тис. євро, а ринкова ставка доходу – 11 %.

Методичні рекомендації до виконання завдання 3

1. Розрахуємо поточну вартість рентних платежів:

Поточна вартість рентних платежів = 10 тис. євро + 11 тис. євро / (1 + 0,11) + 12 тис. євро / (1 + 0,11)² + 13 тис. євро / (1 + 0,11)³ + 14 тис. євро / (1 + 0,11)⁴ + 15 тис. євро / (1 + 0,11)⁵ + 16 тис. євро / (1 + 0,11)⁶ + 17 тис. євро / (1 + 0,11)⁷ + 18 тис. євро / (1 + 0,11)⁸ + 19 тис. євро / (1 + 0,11)⁹ = 89,26 тис. євро.

2. Розрахуємо поточну вартість реверсії:

Поточна вартість реверсії = 250 тис. євро · (1 / (1 + 0,11) · 10) = 88,05 тис. євро.

3. Розрахуємо вартість прав орендодавця:

Поточна вартість реверсії = 89,26 тис. євро + 88,05 тис. євро = 177,31 тис. євро.

Завдання 4. Наведено таблицю (табл. 10.1).

Таблиця 10.1

Структура ринку елітної нерухомості у передмісті м. Київ

Об'єкти нерухомості	Ціна, тис. євро	Потенційна валова рента, тис. євро	Валовий рентний мультиплікатор
Котедж 1	600	100	6,00
Котедж 2	750	129	5,81
Котедж 3	450	73,5	6,12

Використовуючи дані таблиці щодо ринку елітної нерухомості у передмісті м. Київ, розрахуйте вартість подібного об'єкта (котеджу 4), потенційна валова рента якого становить 95 тис. євро.

Методичні рекомендації до виконання завдання 4

1. Розрахуємо середнє значення валового рентного мультиплікатора за формулою:

$$m_{AR} = \frac{\sum m_{R1} + m_{R2} + \dots + m_{Rn}}{n}, \quad (10.5)$$

де m_{AR} – середнє значення валового рентного мультиплікатора;

m_R – значення валового рентного мультиплікатора за кожним об'єктом нерухомості;

n – кількість об'єктів нерухомості.

$$m_{AR} = \frac{6 + 5,81 + 6,12}{3} = 5,98.$$

2. Розрахуємо ринкову вартість котеджу 4:

Ринкова вартість об'єкту нерухомості = Потенційна валова рента · Середнє значення валового рентного мультиплікатора. (10.6)

Ринкова вартість котеджу 4 = 95 тис. євро · 5,98 = 567,82 тис. євро.

Завдання 5. Припустимо, що ви маєте два варіанти альтернативного вкладання грошей: або на депозитний рахунок комерційного банку "Таском", або у формі інвестицій у високоризикований (венчурний) стартап-проект. Визначте, який з варіантів інвестування є більш вигідним, якщо початкова сума грошового внеску становить 10,0 млн грн, термін розміщення грошей – 1 рік, періодичність нарахування відсотків – 12 місяців, відсоткова ставка по депозитах – 15 % річних, очікувана норма прибутковості стартап-проекту – 20 % річних, очікувана норма оподаткування чистого прибутку від депозитних внесків – 15 %, очікувана норма оподаткування чистого прибутку від реалізації інноваційного проекту – 20 %.

Методичні рекомендації до виконання завдання 5

Для вирішення цього завдання необхідно порівняти майбутню вартість грошей з величиною чистого доходу підприємства в умовах нарахування простих відсотків та зробити відповідні висновки.

1. Розрахуємо майбутню (дисконтовану) вартість грошей при розміщенні їх у комерційний банк "Таском" на депозитний рахунок за формулою:

$$FV = PV \cdot \left(1 + \frac{T}{12} \cdot r\right), \quad (10.7)$$

де FV – майбутня (дисконтована) вартість грошей;

PV – первісна сума грошового внеску;

T – строк розміщення депозитного внеску;

r – відсоткова ставка по депозитах.

$$FV = [1,0 \text{ млн грн} \cdot (1 + 12/12 \cdot 0,15)] = 1,15 \text{ млн грн.}$$

2. Розрахуємо величину чистого прибутку у випадку вкладання грошей у комерційний банк "Таском":

$$P = 1,15 \text{ млн грн} - 1,0 \text{ млн грн} = 0,15 \text{ млн грн.}$$

3. Розрахуємо майбутню (дисконтовану) вартість грошей у разі вкладання їх у венчурний стартап-проект:

$$FV = [1,0 \text{ млн грн} \cdot (1 + 12 / 12 \cdot 0,2)] = 1,2 \text{ млн грн.}$$

4. Розрахуємо величину чистого прибутку при вкладанні грошей у венчурний стартап-проект:

$$P_n = 1,2 \text{ млн грн} - 1,0 \text{ млн грн} = 0,2 \text{ млн грн.}$$

5. Розрахуємо величину прибутку після оподаткування у разі вкладання грошей у венчурний стартап-проект:

$$I_{nt} = 0,15 \text{ млн грн} - (0,15 \text{ млн грн} \cdot 0,15) = 128 \text{ тис. грн.}$$

6. Розрахуємо величину прибутку після оподаткування у випадку вкладення грошей їх у венчурний стартап-проект:

$$P_{nt} = 0,2 \text{ млн грн} - (0,2 \text{ млн грн} \cdot 0,2) = 160 \text{ тис. грн.}$$

Отже, інвестиція у стартап є більш вигідною, оскільки величина чистого прибутку після оподаткування у випадку їхнього вкладення грошей у венчурний стартап-проект ($P_{nt} = 160$ тис. грн) є вищою за величину доходу у випадку вкладення грошей у комерційний банк "Таском" ($P = 150$ тис. грн), тому інвестиція у стартап є більш вигідною.

Завдання 6. Використовуючи метод розподілу, визначте вартість земельної ділянки, яку разом із господарськими будівлями було придбано за 10 тис. фунтів стерлінгів на основі даних, наведених у табл. 10.2.

Таблиця 10.2

Структура ринку землі

Об'єкти нерухомості	Ціна земельної ділянки з будівлями, фунтів стерлінгів	Вартість будівель, фунтів стерлінгів
Земельна ділянка 1	1 200	900
Земельна ділянка 2	900	650
Земельна ділянка 3	1 100	800

Завдання 7. Розрахуйте вартість офісного приміщення у центрі м. Полтава, яке включає будівлю площею $3\,000\text{ м}^2$, побудоване 10 років тому, і земельну ділянку площею 2 га. Відомо, що питомі оцінки подібних земельних ділянок становлять 350 євро/м^2 ; сукупність позитивних і негативних факторів, які впливають на оцінку даної земельної ділянки, вказує на те, що його ринкова вартість може бути збільшена на 10 %; питомі витрати на будівництво нової подібної будівлі дорівнюють $4\,500\text{ євро/м}^2$; строк служби офісної будівлі – 50 років.

Завдання 8. Розрахуйте ринкову вартість земельної ділянки, якщо відновлювана вартість прогнозованих вдосконалень становить 537 895 грн, чистий операційний дохід від використання цього об'єкта нерухомості – 98 679 грн, ставка дисконтування – 17,9 %, а фактор фонду відновлення – 0,072 %.

Рекомендована література

1. Єпіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.
2. Журавльова І. В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / І. В. Журавльова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 208 с.
3. Захаркін О. О. Фінансовий менеджмент : конспект лекцій / О. О. Захаркін, Л. С. Захаркіна. – Суми : Видавництво СумДУ, 2020. – 156 с.
4. Інвестиційний аналіз : навч. посіб. / І. Мойсеєнко, І. Рєвак, Г. Миськів, Н. Чапляк. – Львів : ЛьвДУВС, 2019. – 276 с.
5. Ковальчук Н. О. Корпоративні фінанси / Н. О. Ковальчук, Е. О. Юрій. – Чернівці : ЧМУ ім. Ю. Федьковича, 2019. – 440 с.
6. Практикум з дисциплін циклу професійної та практичної підготовки фахівців напрямку "Фінанси і кредит": навч.-метод. посіб. / Л. М. Докієнко, О. М. Михайлик, О. С. Наконечна, О. В. Щербина. – Київ : ДКС-Центр, 2015. – 570 с.
7. Управління фінансовою санацією підприємства / Н. О. Ковальчук, М. П. Федешин, А. В. Жаворонок, А. С. Абрамова. – Чернівці : ЧМУ ім. Ю. Федьковича, 2019. – 440 с.
8. Фінансовий ринок : навч. посіб. / С. С. Арутюнян, Л. В. Добриніна та ін. – Київ : Гуляєва В. М., 2018. – 484 с.
9. Фурик В. Г. Збірник задач з фінансових дисциплін для виконання практичних завдань та самостійної роботи для студентів / В. Г. Фурик, Л. М. Ткачук, Н. О. Коваль. – Вінниця : ВНТУ, 2020. – 64 с.
10. Череп А. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / А. В. Череп, О. В. Гамова, І. А. Козачок. – Київ : Кондор, 2020. – 268 с.
11. Школьник І. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / І. О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека. – Київ : Центр учбової літератури, 2016. – 368 с.
12. Базові річні страхові тарифи та коригуючі коефіцієнти до них, що застосовуються при добровільному страхуванні відповідальності перед третіми особами. – Режим доступу : http://www.etalon.ua/off-line/insurance%20rates/%D0-937_%EF%F0_3-%F2%B3_%EE%F1%EE%E1%E8-15.pdf.
13. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України. – Режим доступу : <http://www.sdfm.gov.ua>.

Зміст

Вступ.....	3
Змістовий модуль 1. Управління фінансами суб'єктів господарювання....	4
Тема 1. Фінансова діяльність підприємства: сутність, структура, принципи та форми організації.....	4
Тема 2. Фінансовий аналіз підприємства.....	12
Тема 3. Фінансове планування та прогнозування на підприємстві	23
Тема 4. Антикризове фінансове управління підприємством.....	29
Тема 5. Управління ризиками суб'єктів господарювання	36
Змістовий модуль 2. Фінансовий ринок і корпоративні фінанси	41
Тема 6. Інфраструктура та інструменти сучасного фінансового ринку	41
Тема 7. Ринок цінних паперів: основні поняття, функції, види, учасники	53
Тема 8. Корпоративні фінанси. Система корпоративних відносин в Україні.....	58
Тема 9. Електронні фінанси. Ризики шахрайства у сфері електронних фінансів.....	64
Тема 10. Основи ефективного управління фінансами домогосподарств.....	71
Рекомендована література.....	78

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ФІНАНСОВА ЕКОНОМІКА

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
для студентів спеціальності 051 "Економіка"
освітньої програми "Економіка та економічна політика"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Черкашина** Тетяна Сергіївна

Відповідальний за видання *Н. Л. Гавкалова*

Редактор *А. С. Ширініна*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2023 р. Поз. № 139 ЕВ. Обсяг 80 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

---

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*